

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

Godina II Broj 23

Tuzla

18. svibnja 1994

Cijena 500.000 BHD

2.000HRD

Hrvati trebaju participirati u politici kantona - ne u politicarima

ČEKAJUĆI "KANTOKRUG"

Hrvatski politički establišment Tuzle prilično nezainteresirano prati kantonalno konstituiranje vlasti prije izbora. Bošnjaci, Muslimani prilično su se angažirali, iako imaju jednostavno rješenje problema: čavku pod goluba, odnosno okrug pod kanton. To isto, samo malo drukčije. Uz to imaju realne šanse da se konačno oslobode općinske konstitucije, koja nije bila po mjeri jedine im Partije. Već se govori o dogovoru između partija homogeniziranog muslimanskog i homogeniziranog hrvatskog naroda, SDA i HDZ. Nema u tome ništa lošega, ali učešće Hrvata u konstituciji vlasti Okruga nije uvijek bilo efikasno za hrvatsku zajednicu u Tuzli. Bilo je to više učešće u funkcijama nego učešće u vlasti. Tako se dogodilo da imamo Hrvata ministra pravosuđa i političke sudske procese protiv znamenitih Hrvata. Imamo ministra civilne zaštite i policijsko maltretiranje Hrvata zbog navodnog posjedovanja oružja. I da su našli oružje, radilo bi se o oružju koje su Hrvati prije svih nabavili i s njime prije svih stali na branik domovine Bosne i Hercegovine, stvarajući tako njenu civilnu zaštitu, čiji značaj se bezočno umanjuje upravo u sjećanju okrugaša. Partiji većinskog naroda odgovara konstitucija po kojoj je HDZ jedini zastupnik interesa hrvatskog naroda da bi se mogla napraviti analogija da je SDA jedini zastupnik interesa Muslimanskog naroda. Ako bude tako, onda svaki izabranik HDZ u vlast kantona mora uzeti političke i moralne obaveze zastupnika interesa svih Hrvata u kantonu. Participacija u kojoj naši participijenti provode njihovu vlast, kao što je uglavnom bio slučaj sa Okrugom je štetna i lažna. Ona omogućava lažnu predstavu demokratskog suživota u kojoj se slikaju naši ministri a prešućuju politički procesi protiv Hrvata i batinjanje Hrvata.

Ilj.A.

**INTERVIEW: Dr. IVO KOMŠIĆ
TREBA RADITI I
BITI OPREZAN**

**BOSANSKA
POSAVINA**

NEĆE U HRVATSKU PREKO HERCEGOVINE

Srednja Bosna svibnja '94

TUGA U FOJNICI

Priopćenje Društva "Hrvatski dom" Tuzla, povodom događaja u Lipnici

Poznati metodi samovolje

Društvo "Hrvatski dom" Tuzla, kao izvanstranačka organizacija sa preko osamdesetogodišnjom tradicijom svoju aktivnost između ostalog razvijalo je u pravcu stvaranja dobrih odnosa bez obzira na nacionalnu, religijsku ili socijalnu pripadnost uvijek zalažući se za prava i slobodu svakog čovjeka.

Na temelju toga sa posebnim zadovoljstvom i nadom primili smo usvajanje i stupanje na snagu Ustava Federacije BiH koji nam otvara mogućnosti razvoja demokracije, uspostavljanje vladavine prava, a prije svega garancije ljudskih prava i sloboda. Mi smo svjesni da usvajanje Ustava samo po sebi ne znači njegovu implementaciju za šta će biti potrebno mnogo uložene truda i odgovornosti od svih uticajnih činbenika, a posebno od onih čija je to profesionalna obaveza.

Utoliko više nas zabrinjavaju posljednji događaji koji su se dogodili u toku akcije VI policijske stanice MUP-a u Bukinju, sprovedene u cilju oduzimanja nezakonitog posjedovanja oružja, na području Lipnice i Bukinja. Tom prigodom, prema našim saznanjima učinjeno je od strane policijskih djelatnika niz grubih kršenja ljudskih prava.

Prema izjavi, usmenoj i pismenoj, gospodina Bože Lukanovića iz Lipnice koji je član Upravnog odbora našeg Društva i predsjednik njegovog ogranka u Lipnici, njega je na takozvani informativni razgovor privela petočlana obhodnja na čelu sa zapovjednikom postaje Habul Esadom, 21. 4. 1994. godine u 20,30 sati, gdje je bio zadržan sve do 8,30 sati dana 23. 4. 1994. godine kada je pušten na slobodu.

Za svo vrijeme na njega je vršen pritisak da prizna ne dozvoljeno vlastito posjedovanje oružja, kao i da kaže za druge koji to isto čine. Kada je dao negativan odgovor bio je izložen fizičkom maltretiranju. Prvo ga je policajac Đinić Suljo palicom tukao po rukama, a poslije njega policajac Joldić Nihad pesnicom ga je udario po licu, a nogama u predjelu grudnog koša, a kada je pao na pod nogama ga je nastavio tući u predjelu donjeg dijela kičme i bubrega.

Posebno želimo da istaknemo da unatoč očiglednih povreda, na temelju kojih je dobio uputnicu od nadležnog liječnika u Lipnici, niti na kirurgiji niti u Domu zdravlja nitko mu nije htio dati pismeni nalaz o stanju povreda.

Prema njegovoj izjavi u tom periodu pored njega privedeno je iz istih razloga više lica koji su na isti način fizički i psihički maltretirani. Osobe su bile hrvatske nacionalnosti.

Sve ovo je protivustavno jer Ustav između ostalog posebno zabranjuje mučenje, okrutan i nehuman postupak ili kažnjavanje. Ukazujući na ovaj konkretan slučaj grubog kršenja ustavnih načela nije nam samo cilj da na ovaj način uzmemo u zaštitu istaknutog djelatnika u našem Društvu niti uhićenika hrvatske nacionalnosti, jer je u ovom slučaju samo o njima riječ nego hoćemo da dignemo svoj glas protiv ovakvih i sličnih postupaka bez obzira o kome se radi.

Pravna država, nije država u kojoj se zakoni ne krše, takve države nema, već je to država u kojoj se svaki prekršaj zakonski kažnjava, bez obzira o kojem se prekršitelju radi.

U ime toga zahtijevamo da svi odgovorni za sve ono što se dogodilo u pomenutom slučaju pozovu na odgovornost, a prije svih zapovjednik VI postaje Habul Esad i policijski djelatnici Joldić Nihad i Đinić Suljo.

Nemojmo da tražimo ispriku u ratnom stanju u kojem se nalazimo, jer izlaz iz rata i sprečavanje ponovnog ulaska u njega upravo treba tražiti u uspostavljanju i jačanju pravne države.

PREDSJEDNIK DRUŠTVA
"HRVATSKI DOM"
Prof. dr Zdenka Dušek

Posjete

Verona Forum u HG-u

Jedan od članova Verona foruma, Wim Smet, posjetio je našeg glavnog urednika. Razgovarali su o Forumu, organizacija koja okuplja ljude iz bivše Jugoslavije koji svojim djelovanjem pokazuju da se nisu priklonili niti jednom "bogu rata" te znamenite pojedince iz svijeta koji ovakve ljude podržavaju. Prijedlog našem glavnom uredniku da se uključi u aktivnosti Verona foruma služi na čast i Hrvatskom Glasniku i njegovom sadržaju koji se uklapa u koncepciju Forumu. U Verona forumu ynačajnu ima značajnu ulogu Tuzlanka, gospođa Rada Gavrilović koja je prema Bosni i Bosancima čini mnoga dobra djela. Verona forum ima svoj office u sjedištu Europske zajednice u Brusselsu i njegov lobi za mirno i pravredno rješenje bosanske krize veoma je utjecajan.

HG

Obljetnice: 15. 05. 1992 - 15. 05. 1994.

Dvije godine "Brčanske malte"

Brojnim manifestacijama u Tuzli je obilježena druga godišnjica Bitke na Brčanskoj malti, kada je nanesen do tada najveći poraz bivšoj jugo-armadi. Bio je to bez sumnje prelomni događaj, za daljnji tok borbenih operacija ne samo u tuzlanskom kraju već i mnogo šire. Ne samo vojnički, kroz velike količine zaplijenjenog oružja, bitka na Brčanskoj malti značila je mnogo više u psihološko-moralnom smislu, jer je obrabrla sve one koji su se tih dana stavili u službu odbrane, ali i usmjerila one koji su se egoistički još nadali da će ratna kataklizma zaobići Tuzlu.

Povodom obilježavanja tog, po mnogima sudbonosnog, događaja u Tuzli je priredeno nekoliko manifestacija, rasprava za okruglim stolom svečane akademije, potom prijemi za učesnike Bitke. Posebne svečanosti priredene su u Policiji, te u komandama samostalnih četa koje su nastale tih teških dana kao izraz patriotskog otpora agresiji na BiH.

Prva tuzlanska brigada

Svečano obilježena dvogodišnjica

Svečanim postrojavanjima, obilascima ranjenih i prijemima za obitelji poginulih, obilježena je druga godišnjica formiranja Prve tuzlanske motorizovane brigade Armije BiH. Ova brigada formirana je šesnaestog svibnja, a nastala je uglavnom od dobrovoljaca koji su se tih dana javljali u redove tadašnje Teritorijalne obrane. U redovima Prve tuzlanske brigade, bore se pripadnici svih naroda koji žive na ovom području, a među njima i značajan broj Hrvata. Kao i druge postrojbe, u teškim borbama za slobodu, i Prva tuzlanska brigada je dala velike žrtve, kojima je na prigodnim postrojavanjima odata dužna pošta.

Borcima Prve tuzlanske motorizovane brigade čestitamo drugu godišnjicu formiranja, i uspješan borbeni put, uz želje da uskoro na ovim prostorima zavlada mir.

Prognoze

ZNACI KRAJA RATA

Promjene što su se u Tuzli dogodile unazad mjesec dana, kao da nagovještavaju skori kraj ovog prljavog rata. Tuzla je odskora snabdjevena gorivom, pa je proradio i redovni gradski i prigradski saobraćaj. Autobusima se sada odlazi i vraća sa posla, a autobuske linije uspostavljene su i na području regije: do Gradačca, Rahića, Čelića, Lukavca, Gračanice, Srebrenika...Od prije mjesec dana svakodnevno odlaze i autobusi za Zenicu, Zagreb, Split, Rijeku. Tamo uglavnom voze privatni autobusi.

Zahvaljujući tome, u Tuzli je počela stizati i štampa iz Zagreba, Splita i drugih gradova, pa i Sarajeva. Istina, ne redovno, ali se na kioscima tu i tamo može ponekad kupiti Oslobođenje, BH-eksluziv, UNA, Globus, Vjesnik i druge novine. Tuzlanske pijace se sada prolamaju od raznih roba, a cijene su "skliznule" i do šest puta. Brašno se može kupiti po cijeni od marku i nešto, ulje po 3,5, "sljiva" po deset, čokolada za 1,5 maraku, i tako redom. Jedino što još uvijek neopravdano drži visoku cijenu jesu cigarete.

Naša stvarnost: Genocid nad Hrvatima

Ne zaboraviti uzroke tragedije

Povijest Hrvata Bosne i Hercegovine govori nam o tome da su oni stalno na gubitku. O toj činjenici, tek u posljednje vrijeme, ponetko se odlučio da nešto progovori. Dugo vremena, jednostavno, nije se smjelo. Toj nametnutoj šutnji o vlastitim gubicima, istina, ni sami Hrvati se nisu opirali žešće. Drugi su u njihovoj povijesti tražili samo ono što je najcrnje, a oni su, prihvaćajući krivnju za sve što je takva svijest preuveličavala, zaboravljali mnoge uzroke svoje tragedije.

Pouzdana grada o tome problemu i fenomenu razbacana je na sve strane, prekrivena prašinom, neobjedinjena i nepovezana u preglednu cjelinu. Vrijedni pojedinci, koji su je kakve li hrabrosti započinjali izučavati, kao da nisu imali dovoljno daha da tragediju jednoga naroda sagledaju u svim njenim dimenzijama. Zapisane su epizode potresne, kronike mudre, strani izvori za pojedine periode mnogobrojni. Kao da je stoljećima nad svim tim svjedocima stradanja hrvatskog naroda bio embargo, malo se tko usuđivao da punim glasom piše o tome stradanju. Zlo koje su kroz povijest drugi činili Hrvatima, Hrvati su brzo zaboravljali; zlo koje su oni činili drugima, drugi su patološki pamtili i pretvarali u njihovu vječitu krivnju. Otud je njihovo stradanje, kao zasebna povijesna tema, umjesto u centru, ostajalo na periferiji.

Hrvati nikada nisu bili skloni mitu, ni u porazu, ni u pobjedi, a stvarnost ih je neprestano tjerala na ustupke onima koji su mitomanski ostrašćeni nasrtali na sve što je hrvatsko. Primjera za ovu tvrdnju je dosta, i u dalekoj i najnovijoj prošlosti. I dok je nasrtanje tih mitomana, tih kovača lažnih vrijednosti i negatora vrijednosti drugih, bilo agresivnije, Hrvati su se, ne iznevjeravajući temeljna načela svoje vjere - koja im kaže da sve valja praštati - povlačili, prepuštajući svoje agresivnijem, nepravednijem, pohleprijem i bezobzirnijem. Tako su se na prostorima Bosne i Hercegovine prosto "topili": prije turske okupacije bili su katolička većina, nakon petstoljetne islamizacije tu odliku gube, a od Austro-Ugarske preko prve i druge Jugoslavije do današnjih dana potpuno je "troše". U svim tim povijesnim periodima Hrvati nestaju, izloženi raznim metodama torture za koju drugi narodi koji su im postupno otimali teritorije, perfidno, prljavo ili silom, odavno imaju pravo ime: genocid. Hrvati o genocidu što je nad njima kroz povijest vršen još ne govore, iako za njetgove razne oblike imaju i previše argumentata. Ni rat koji traje, dosad najprljaviji, kao da ih u tom smislu ničemu ne poučava. On je protjerao stotine tisuća Hrvata Bosanske Posavine i srednje Bosne, a Hrvati taj progon tek povremeno, i bojažljivo, imenuju - genocidom.

Svijet još ne zna dovoljno o povijesnim stradanjima Hrvata na ovim prostorima, veoma malo i o ovim današnjim. Ako o tome ne progovorimo već danas, koga ćemo obvezati da govori sutra? Pristajemo na strašne gubitke kao na običnu prehladu, a već smo kronični bolesnici: bolujemo od neozostrenog nacionalnog osjećanja za nacionalnu tragediju.

Sve se to odvija planski, a to što danas preživljavamo kao svjedoci užasa, na nešto drukčiji način, podmukliji i perverziji, bez manje oružja, odvijalo se stoljećima. Zašto su Hrvati toliko neosjetljivi na vlastitu nesreću? Zašto i dalje pristaju da njihovu nesreću drugi minimiziraju, zašto o njoj ne progovore žešće, naravno, ne preuveličavajući je, i ne potjenjujući nesreću drugih, čak ni danas kad se ta nesreća pred našim očima odvija u najdramatičnijim razmjerama?

Svijet još ne zna dovoljno o povijesnim stradanjima Hrvata na ovim prostorima, veoma malo i o ovim današnjim. Ako o tome ne progovorimo već danas, koga ćemo obvezati da govori sutra? Pristajemo na strašne gubitke kao na običnu prehladu, a već smo kronični bolesnici: bolujemo od neozostrenog nacionalnog osjećanja za nacionalnu tragediju. Sve nas je manje, na sve manjem teritoriju, bez znanstvenih analiza koje obraduju temu tog našeg nestajanja. Ta analiza morala bi sagledati široke vremenske prostore našeg "topljenja", imenovati uzroke, opisati metode i oblike svih naših progonstava, evidentirati posljedice, sumirati gubitke: stanje prije turske okupacije, vrijeme turske okupacije, Austro-Ugarska Monarhija, prva i druga Jugoslavija, srbo-crnogorska agresija, muslimansko-hrvatski sukobi - sve su to prostori na kojima se dogadao genocid nad hrvatskim narodom. Koliko je zla u ovim periodima naneseo Hrvatima, tek treba izučiti! Je li na tu temu znanost, sa svim svojim strukama i podstrukama, pripremljena da govori, prikuplja li grada za to pisci, svi oni kojima je do nacionalnog korpusa na ovim prostorima? Uopće, imamo li izostrenu svijest o tome?

Ne možemo više pristajati samo na žrtve, moramo o njima govoriti i sebi i svijetu, objelodanjivati grada koja ih svjedoci. Obvezni smo na to

zbog sebe samih, to je naša moralna dužnost. Moramo izoštriti vlastitu svijest o vlastitom stradanju kroz književnost, u kojoj, nažalost, osim onih Andrićevih, i to samo u fragmentima, još nemamo romana na tu temu, kroz povijesne studije (dosad je najtemeljnija ona S. M. Džaje koja proučava turski period), osloboditi se krivnje da smo više zli od drugih. Zar može biti zao onaj narod koji je tako olako prepuštao vlastite teritorije drugima, koji su na njima zatirali sve njegove tragove, bez milosti i savjesti? Ako smo tako, ponekad, i mi postupali prema drugima, valja nam i to opisati, ne krijući one Hrvate koji su to činili, jer i oni su nam nanosili štetu kao i oni čiji su planovi bili da nas potpuno unište na prostorima Bosne i Hercegovine.

Mirko MARJANOVIĆ
"Stećak" Sarajevo

Beč

USAGLAŠEN HRVATSKO-BOŠNJAČKI SPORAZUM

U skladu s odlukama ustavotvorne Skupštine federacije BiH, ovlaštani predstavnici na sastanku održanom u Beču od sedmog do jedanaestog svibnja ove godine zaljučili su sljedeći sporazum:

Ustavotvornoj Skupštini BiH biće predloženo da prvi predsjednik federacije u prelaznom razdoblju od šest mjeseci bude kandidat iz reda hrvatskog naroda, a dopredsjednik federacije u istom razdoblju iz reda Bošnjačkog naroda. Istekom razdoblja od šest mjeseci, dužnost predsjednika obavljat će predstavnik iz reda Bošnjačkog naroda a dužnost dopredsjednika predstavnik iz reda Hrvatskog naroda. Prvi predsjednik federacije, nakon isteka prelaznog perioda biraće se iz reda Bošnjačkog naroda.

Pri rekonstrukciji Vlade osigurat će da dužnost premijera obavlja predstavnik iz reda Bošnjačkog naroda a dužnost zamjenika premijera predstavnik iz reda Hrvatskog naroda. Zamjenik premijera Vlade, biće na čelu ministarstva obrane. Predložiti će se zakon o Vladi federacije BiH, tako da Vladu federacije sačinjavaju predsjednik, dopredsjednik, jedanaest resornih ministara i četiri ministra bez portfelja. Ministri iz reda Bošnjačkog naroda bit će na čelu sljedećih ministarstva: unutrašnjih poslova, vanjskih poslova, prometa i komunikacije, energetike i industrije, prostornog uređenja, resursa i okoliša, izbjeglice i socijalna politika te ministarstva obrazovanja, znanosti i kulture. Ministri iz reda Hrvatskog naroda bit će na čelu sljedećih ministarstva: odbrane, finansija, pravde, trgovine i ministarstva zdravlja a Hrvat će biti i dopredsjednik Vlade. Od četiri ministra bez portfelja jedan će biti iz reda hrvatskog naroda. Teritorij federacije utvrđen je na temelju zajednički usvojenih kriterija koji su predloženi uz ovaj sporazum. Sastavni dio ovog sporazuma čine mape s označenim teritorijama federacije i označenim područjima kantona.

U federaciji BiH uspostaviti će se dva kantona s posebnim režimom, srednjobosanski i neretvanski. To su radni nazivi ovih kantona. U skladu s pomenutim predlažu se izmjene Ustava federacije tako da ovi kantoni analogno rješenjima u federaciji, osiguravaju ravnopravnosti konstitutivnih naroda, federacije BiH. Usaglašeni tekst, prijedloga izmjena ustava federacije BiH sastavni je dio ovog sporazuma.

Potpisnici sporazuma obvezuju se da će odmah pristupiti uspostavi općinskih tijela vlasti u skladu sa ustavom federacije BiH. Tamo gdje postoje opravdani interesi na temelju jedinstvenih kriterija utvrđenih u skladu sa ustavom, omogućiti će se konstituiranje i izmjene granica općina, uspostaviti će se paritetna komisija za traženje nestalih osoba. Potpisnici su suglasni da se ustavotvornoj Skupštini federacije BiH predložiti da, sukladno ovom sporazumu, donese odgovarajuće akte iz svoje nadležnosti.

INTERVIEW: dr. Ivo Komšić, član Predsjedništva BiH

Treba raditi i biti oprezan

Dr. Ivo Komšić, člana Predsjedništva BiH, jednog od onih sudionika BiH vlasti, koje je HG okarakterizirao kao circumcizirane, uplašene sarajevske hrišćanokršćane, koji su se naročito rascvjetali nakon karikaturno tužne prisega bivših bojovnika HVO jednom od rijetkih generala Armije BiH hrvatskog roda, zamolili smo za intervju. Od vrhuške kroatintelligenata Sarajeva i šire, Komšić pokušava napraviti staru novu seljačku stranku. To nastojanje može izgledati luckasto, ali pročitajte intervju i vidjet ćete da "u njegovoj ludosti ima sistema".

*****

• *Optužuju vas da narušavate homogenizaciju hrvatskog puka. Radi se o Homogenizaciji puka i homogenizaciji u okviru jedne, jedine nam partije.*

Najbolje bi bilo kad bi se Hrvati homogenizirali na programu koji je dat u novom Ustavu. Okupiti se i aktivirati oko provedbe Ustava bez koga nema izlaza iz ove situacije u kojoj smo se našli i u kojoj se još uvijek nalazimo. Sve homogenizacije su opasne ukoliko se doslovno uzimaju. Razlike koje među Hrvatima postoje, političke razlike, mogu se razvijati samo do onog stupnja do koga su podnošljive u ovom trenutku. Te razlike ne smiju otići tako daleko da razore potpuno naše nacionalno biće ovdje u Bosni i Hercegovini.

• *Možete li reći nešto o vašem stavu o onome što bi se moglo nazvati kultura u antropološkom smislu. To je ono što nam je ovdje nekako najviše oteto upravo onda kada nam je izgledalo da nam se najviše nudi. Nakon oslobođenja mi smo stvarno dahnuili dušom, okrenuli se sebi, osnovali nove*

dr. Ivo Komšić

Snimio: Slavko Zabuš

i obnovili stare kulturne i sportske organizacije. A onda se ipak pokazalo kako je to nedostatno i kako smo faktički na gubitku.

To je zapravo ključno pitanje opstanka i daljeg života hrvatskog naroda Bosne i Hercegovine. Mi se moramo odlučiti za strategiju, i u političkom, i u ovom antropološko-kulturološkom smislu. Ovo drugo ispunjava sadržaje našeg nacionalnog bića. Ako izvučemo pouke iz naše povijesti, i ako ih uzmemo ozbiljno, onda je jasno da su ovdje Hrvati do sada opstali držeći se hrvatskih sadržaja koje su razvijali, čuvajući i razvijajući institucije i unije koje su njegovale nacionalno biće u svim segmentima bitnim za opstojnost jednog naroda, jedne nacije. Problemi koje smo mi imali kao narod uglavnom su bili vezani za političku profilaciju nacionalnog. Čini se da u našoj povijesti imamo negativno iskustvo upravo u političkim formama uobličavanja naše nacije. Kad dođe do političke profilacije ili političke formalizacije hrvatstva ovdje u Bosni i Hercegovini, mi tada,

čini se, gubimo. I to je naše povijesno iskustvo. S druge strane, veoma je važno, uz političko organiziranje Hrvata razviti ovo što ste vi nazvali nacionalna kultura u antropološkom smislu. Radi se o onim sadržajima koji pružaju čvrstu osnovu onoga što kao Hrvati jesmo, po čemu se prepoznajemo. Do sada smo se najlošije prepoznali po politici. Spašavale su nas naše postojanje institucije. Među njima, na prvom mjestu, katolička crkva. Tu, ni u kojem slučaju, ne potcjenjujemo značaj drugih institucija, kulturnih, sportskih, humanitarnih. Ipak, razvitak ili propadanje svih ovih sadržaja najviše zavisi od dobre ili loše politike.

• *Mi se ovdje nalazimo u specifičnoj situaciji. Mi smo u manjini sa prednostima i sa nedostacima koje status manjine nosi. Da li je za nas bolje politički se organizirati kao partneri u vlasti sa većinom, što se definira kao pravo na konstitutivnost, državotvornost itd, ili priznati da smo u manjini i organizirati se kao čvrsta, daobro organizirana manjinska zajednica poput neke židovske općine.*

Prvo mi se ne smijemo odreći svoje države. To je prvi politički postulat koga se moramo držati. Moramo inzistirati na tome i moramo naravno u skladu s pravom na državu preuzeti dužnosti u toj državi.

Mi se ne smijemo odreći svoje države. To je prvi politički postulat koga se moramo držati. Moramo inzistirati na tome i moramo naravno u skladu s pravom na državu preuzeti dužnosti u toj državi.

To su političke dužnosti, državne dužnosti, od njih se ne smije bježati, dapače. Dalje, mi ne smijemo isprazniti, i to svojom krivicom, sve državne i društvene institucije koje postoje u ovoj državi. A možemo ih isprazniti ne neposredno već posredno. Ako budemo inzistirali isključivo na svojim nacionalnim institucijama u svim segmentima ovog društvenog i državnog života. Mi znamo da ćemo u tom slučaju izgubiti jer smo, kako vi kažete, manjina. Lako je zalagati se za to tamo gdje je jedan narod u većini. Većinskom narodu odgovara da manjinski narod pravi svoje institucije, jer u tom slučaju postojeće institucije po automatizmu pripadnu većinskom narodu. A mi smo uglavnom u manjini u Bosni i Hercegovini. Prema tome i u većini kantona ćemo mi biti u manjini, iako ćemo imati na nivou Federacije ravnopravnost koja je osigurana mehanizmima koji su predviđeni

P.P. AUTOKAROSERIJSKI SERVIS

Grabovičkić

75000 TUZLA Crno Blato br.121

novim Ustavom. Ako budemo išli na ekskluzivne hrvatske institucije da bi smo zaštitili svoja nacionalna prava mi ćemo državne i društvene institucije isprazniti, ostaviti većinskom narodu na poklon. Tu grešku ne smijemo napraviti i moramo participirati svuda tamo gdje možemo, u skladu sa pravima koja imamo po novom Ustavu. A sve svoje specifičnosti razvijati kroz specifične nacionalne institucije, počevši na prvom mjestu od katoličke Crkve pa do sportskih,

Bez obzira koliko nas ima na nekom području, mi se moramo boriti za zakone u državi koji će nama omogućiti da sve ono što je u vlasništvu naših ljudi bude njihovo i da im se ne može otuđiti, bez obzira koliko nas ima.

kulturnih i drugih asocijacija. Ne smijemo, svakako, napustiti ni one institucije koje smo izgrađivali za ovih četrdesetpet godina ravnopravno sa ostalima.

• *Dokaz da se ja sa vama slažem su moje osobne strepnje u pogledu organiziranja na općinskoj razini u okviru nove konstitucije. Ja se jednostavno plašim da je to isto, kao i mnogi put ranije, jedna šuplja lopta ponuđena Hrvatima za kojim se oni sada ovdje jako grabe ali njome se teško može zatjerati gol. Doći ćemo u situaciju da ćemo biti zatvoreni kao Knin.*

Mi se ne smijemo uhvatiti za šarenu lažu, ne smijemo biti do te mjere naivni. Možda to sada u prvi mah izgleda prihvatljivo. Dovodi nas u iskušenje, slatko iskušenje. A slatko iskušenje je najopasnije. To je napast koje se neki ne mogu osloboditi. Nas koji smo u manjini sigurno spašavaju ona opća prava koja moraju štiti sve civilizirane demokratske države. Naša država u tome pogledu ima najviše proklamiranih atributa. Moramo inzistirati na onome što je potpuno normalno u svim civiliziranim državama i društvima. Uzimimo kao primjer vlasništvo. Mnogo je bolje inzistirati na pravu na osobno vlasništvo kao na općoj pravnoj i društvenoj kategoriji, nego se u ovom pitanju zalagati za neko naše specifično pravo. To su dobro poznati problemi manjinskog naroda. Najlakše ga je diskvalificirati kvazidemokratskim principom: "jedan glas jedan građanin" i natjerat ga u samoizolaciju. To je loše i ima loše političke posljedice. Potpuno zatvoreni, vrtit ćemo neke svoje kulturne sadržaje i sami se sobom baviti i oduševljavati a to nije način na koji se dolazi do identiteta. Mi znamo u dijalektici da identitet postoji samo ukoliko se razvijaju razlike. Moramo biti svjesni činjenice da trebamo živjeti zajedno, s drugima. Ne smijemo se getoizirati, jer zašto bismo to radili kad je ovo i naša država. Bez obzira koliko nas ima na nekom području, mi se moramo boriti za zakone u državi koji će nama omogućiti da sve ono što je u vlasništvu naših ljudi bude njihovo i da im se ne može otuđiti, bez obzira koliko nas ima. Na tome treba inzistirati. To su

sistemske zakoni koji će ubrzo doći pred ovu Skupštinu. Mogu vam reći da smo mi na Predsjedništvu odbili donijeti odluku o vlasništvu i denacionalizaciji jer smo mislili da jedan takav zakon mora ići na Skupštinu. Takvi su i zakoni o prestrukturiranju vlasti i gospodarstva. To ne mogu biti Odluke sa zakonskom snagom koje je donijelo Predsjedništvo. To su ključne stvari koje se moraju znati i mi tu ne smijemo biti naivni. Tu moramo imati osjećaj svoje državotvornosti.

• *Hoćemo li se uključiti i kako ćemo se uključiti u tu borbu za neprikosnovenost osobnog vlasništva u ovim, kompliciranim, ratnim uvjetima.*

Država će sigurno osigurati vlasništvo, i ova država će počivati na privatnom vlasništvu. Izvršit će se denacionalizacija i onog što je nacionalizirano poslije II svjetskog rata. Taj je zakon pripremljen, i on ide na Prvo zasjedanje Skupštine BiH u punom sazivu. U ovom Sporazumu postoji klauzula da onome tko je pod pritiskom, prividno dobrovoljno napustio svoje vlasništvo, ili u tome smislu čak nešto i potpisao, ili mu je vlasništvo oduzeto na bilo koji drugi nelegalan način, sve mora biti vraćeno.

• *Navedite nam nekoliko bitnih i nespornih osobina koje čine Hrvata Hrvatima.*

Prvo treba potpuno odbaciti naviku koja je ostatak starog sistema, da se ljudi dijele na podobne i nepodobne, prikladne i neprik-

ladne pripadnike jednog naroda. Mi moramo taj koncept napustiti i moramo znati da su Hrvatski interesi vrlo heterogeni u BiH i da oni zavise od sredine, u kojoj naši ljudi žive. To se jasno vidi kada pogledamo kartu Bosne i Hercegovine. Od Neuma do Save različiti su uvjeti života ljudima pa su im i interesi različiti. A mi se moramo određivati i prema drugima. Kad smo kao narod u pitanju, teško je jednom za svagda odrediti osobina koje čine Hrvata Hrvatima. Mislim da ne postoje neke vječne crte. Strateški interesi se vremenom mijenjaju. To se najbolje vidjelo u ovom ratu. Mi možemo uređivati samo ove kratkoročne interese, a ovaj trenutak traži da budemo jedinstveni na konkretnim stvarima. Ovdje je to ovaj Ustav i provođenje ovog Ustava i sva ona prava i dužnosti koje nam iz toga Ustava proizilaze. Mislim da je naša dužnost da u tome učestvujemo i da preuzmemo na sebe obveze da Ustav provedemo.

• *Recite nešto optimističko hrvatskom puku ovdje.*

Treba biti oprezan zbog pretjeranog optimizma, treba raditi. Mislim da ćemo isplivati. Ovaj Sporazum je praviljen kada su svi mislili da više nema nikakvih šansi. Iako moralni principi nisu nesporni čimbenici efikasne politike, mislim da u našem slučaju moralna načela moraju stajati iznad političkih principa. Mi smo dno zla dotakli i iz pakla ne možemo izaći ako se ne držimo istine i moralnih načela.

Lj. Azdajić

Nakon otvaranja prometnica

Ponovno racionirano snabdijevanje

U Tuzli je ponovo stupila na snagu odluka općinske Vlade o racioniranom snabdijevanju svih građana. Ovaj vid brige o građanima Tuzle ovdje je bio prisutan prve godine rata, a onda je sudbina građana i radnika bila prepuštena njihovim firmama, općinskoj logistici, narodnim kuhinjama, humanitarnim organizacijama. To je bio uzrok da su u Tuzli u boljem položaju bili prognanici i penzioneri, nego oni koji su nekada bili zaposleni a sada su na čekanju, socijalno ugroženi, pa i zaposleni koji rade u ustanovama i preduzećima koja daju sve za odbranu, a vrlo malo imaju za svoje radnike.

Zato je IO općine Tuzla odlučio da na "kazan" racioniranog snabdijevanja stavi preko 80.000 građana Tuzle. Za sada penzioneri nisu obuhvaćeni tim programom, i dalje će primati pakete MKCK, a u međuvremenu je najavljeno i ukidanje ove povlastice umirovljenika, dok su prognanici briga UNHCR-a. Prvi paket ponovnog racioniranog snabdijevanja obuhvatio je "gibiru" od četiri kilograma brašna, frtalj ulja, frtalj šećera, jednu konzervu, kilogram soli i jedan sapun. Dr. Sead Avdić, predsjednik IO, Ivica Kovačević,

direktor Logističkog centra i Bahrija Tanović, član općinske Vlade, tvrde da će već drugi paket, narednog mjeseca, biti teži i s više kalorija. Kao i ranije u općinskom paketu značajne količine hrane obezbijedio je i Caritas.

Konvoj kamiona pred Župnim Caritasom - Tuzla

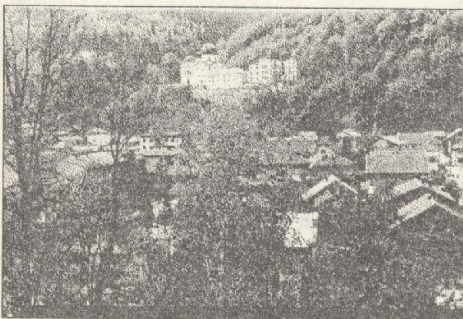
Srednja Bosna, svibnja '94.

Tuga u Fojnici

Neka nam se vrati mir, neka se svi vrate svojim domovima, poručuju svećenici Franjevačkog samostana u Fojnici

Fojnica, slikoviti bosanski gradić koji se prostire u pitomoj dolini, na oko 600 metara nadmorske visine. Mi smo se prethodne noći 11. svibnja, pred zorom, ovdje spustili s kozjih staza i ratnih puteva šumovitih bosanskih planina Vranice i Bitovnje. U normalnim prilikama Fojnica je od Sarajeva daleko pedesetak kilometara, asfaltiranim putem. Mi smo ovih ratnih dana od Sarajeva do Fojnice putovali devet sati. Ni ratno policijsko vozilo nije nam puno pomoglo. Bilo je povuci potegni, izadi, poguraj, ohladi, skloni se u stranu dok prođe neki teretnjak. Bilo je šlepanja uz pomoć bagera. Bilo je...

Put od Sarajeva do Tuzle (povratak) bio je naporniji nego u odlasku. Zato smo se odlučili da u slikovitoj i lijepoj Fojnici predahnemo. Da koji sat odspavamo u zamračenom Hotelu "Reumal". Jutro je bilo tako ugodno i sunčano da nam se nije odmah putovalo. Odlučili smo da posjetimo dvije humanitarne ustanove, Ratnu bolnicu "Igman", i Franjevački samostan. Prije toga uvjerali smo se u strahote sukoba između Armije BiH i HVO. Cijelom trasom od Tarčina do Visokog, preko Fojnice, vidjeli smo paljevine, opljačkane i puste kuće, malo ljudi, tugu i nevolju. Nismo se raspitivali čije su to kuće, ko je otišao daleko, a ko se sklonio u susjedstvo. To nam je bilo manje bitno, nego ono što je učinila ljudska ruka. Nismo se mnogo raspitivali ko je manje a ko više kriv. Krivi su svi oni koji su do jučer zajednički vojevali protiv agresora, a onda se između sebe, na pola puta, noževima potukli. Znamo samo to da je najmanje kriv nedužni puk, i da će se on koliko sutra vratiti na svoja zgorašta. I početi od početka. Kako je to sila odredila.

● Nisu nam dozvolili da u krugu Franjevačkog samostana ma šta slikamo. Kada smo pošli iz Fojnice napravili smo panoramu ovog gradića s pogledom na Franjevački samostan i na brežuljak ispod Vranice, gdje od 14. stoljeća stoji crkva u franjevački samostan, kao svjedočanstvo da su ovdje bili Hrvati.

U samoj Fojnici tragovi rata se vide i osjećaju. A do pravih informacija nije baš lako doći. Jednog starca smo zaustavili na ulici i

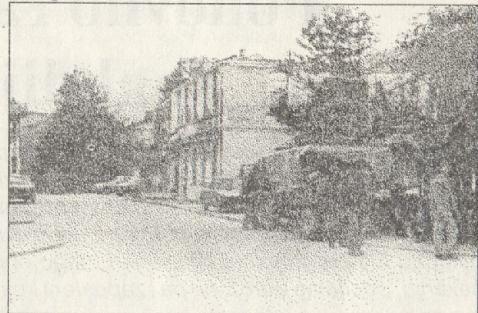
pitali što on o ratu u Fojnici zna.

- Krivi su, brate, i jedni i drugi. Odvojili su nas. Dosta tih ljudi vratilo bi se kući, ali im ne daju. Ipak mislim, kaže stari hadžo, s plavom beretkom, da će se to brzo riješiti, i narod kući vratiti.

Neposredno u centru Fojnice pijaca. Jedanaesti maj je osvanuo prohladan i sunčan. Pijaca se brzo napunila. Ima svega i svačega, a cijene su tuzlanske, odnosno tri puta niže nego sarajevske. Već osam sati narod je zasjao pred kafiće i birtije. Kaveniše se za jednu marku. Zapaljeni su roštilji. Spremljeni su ražnjevi. Ima oštrog pića. Rahatluku nigdje kraja nema. U glavnoj ulici više je izgorjelih kuća. Prolaznici nam kažu da je to posljedica sukoba iz jeseni prošle godine između Armije BiH i HVO.

- Kuće su izgorjele zato što su u njima ostale uključene grijalice, kaže nam jedan Fojničanin, s dosta ironije. I njega nismo pitali čije su to kuće bile.

- Oni su zapalili i pilanu, kaže nam jedan drugi.

● Centar Fojnice. Glavna ulica. Preko puta zgrade policijske stanice je više izgorjelih kuća. Pitali smo ko ih je spalio, a odgovor je bio: - U njima su ostale "uključene grijalice".

Opet nismo pitali ko su oni.

U općini Fojnica prije rata bilo je nešto više muslimanskog nego hrvatskog življa, opet saznajemo na ulici. Živilo se skladno i dobro. A onda je došlo ovo ludilo. Karadžićevi bojovnici ovdje nisu kročili, ali su navodno potplaćeni od ustaša duugo bombardirali Fojnicu i okolinu. Rat je. Vrijeme je ratnog biznisa i profiterstva pa je svašta moguće, mislimo.

U Fojnici je situacija postala napeta naročito poslije mučkog ubojstva gvardijana fra Nikice Miličevića, i vikara fra Leona Migića. Ovih dana protiv osumnjičenih podignuta je optužnica. Očekuje se rasvjetljavanje slučaja.

Idemo na obližnji brežuljak gdje je smješten Franjevački samostan. Kud god pošli iz Fojnice, vidi se veliki plato Franjevačkog samostana s crkvom. Dočekuju nas dva naoružana

policijaca i kažu da ne možemo do fratra bez specijalne dozvole i pratnje iz policijske stanice. Idemo po odobrenje. Čekamo dok nađu starješinu Izeta, i sa njim, uz legitimisanje, krećemo u samostan.

"Poslovođa" Izet se dobro poznaje i slaže s osobljem samostana. Sestra nalazi u orkvi fra Miroslava Krajnovića, postarijeg svećenika. On nam želi dobrodošlicu, ali kaže da nije pozvan da daje ma kakve informacije, i spaja nas s prof. dr Vitomir Slugićem. Kada smo mu rekli da želimo od svećenika čuti i vidjeti kako žive, šta rade, koliko su bezbjedni, rekao nam je:

● Jedanaesti je svibanj godine 1994. U Fojnici je već u osam sati bila živa pijaca. Nema šta nema, a cijene su otprilike tuzlanske.

- Ne želimo davati nikakve informacije. Mi nemamo svog starješinu. Nemamo gvardijana. Mi smo ovdje neovlašćeni za davanje informacija. I neki od nas smo ovdje prognanici. Tu su četiri starija fratra.

● U Fojnici se nalazi Ratna bolnica "Igman". Ispred Bolnice snimili smo ljekare (s lijeva) Adema Zeću i rentgenologa Ćiru Bećirevića, te sestru Fatimu Mahmutović, s sekretarom za društvene djelatnosti Okruga Tuzla dr. Seadom Jamakosmanović.

Kada smo profesoru Slugiću (policajac Izet ostavio nas je nasamo) objasnili da dolazimo iz Tuzle, da smo novinari Hrvatskog glasnika, da nosimo pozdrave od tuzlanskog gvardijana fra Petra Matanovića, profesor Slugić je malo "omekšao" i dao nam poneku infor-

maciju. Saznali smo da u Fojnici od 6.500 Hrvata sada ima oko 150, da svećenici na svetoj misi vide po pedesetak duša.

- Mi smo za mir, za rad, za vraćanje kući svih. I ja hoću da se vratim u Sarajevo, u Bogosloviju. Radio sam 35 godina. Mogu još odgajati svoje studente. Ovdje nema starješine, nema mladih svećenika. Nas četvorica smo tu, a najmlađi ima 63. godine, kaže nam se prof. dr Slugić.

Prije mjesec dana "zarobljene" svećenike u Franjevačkom samostanu u Fojnici obišao je monsinjor Vinko Puljić, a potom i dr Ivo Komšić, član Predsjedništva. Bio je tu nedavno i Mirko Majdandžić, tajnik provincijala Petra Arandelovića.

- Svi su nas mnogo ohrabрили. Hvala im. Ohrabreni smo zbog zajedničkog fratarskog stava. A zna se kakav je on, kaže nam prof. Slugić.

Raspitujemo se kakvi su inače uslovi življenja u Franjevačkom samostanu, šta je s vrijednostima, imovinom. I saznajemo da ovdje dolazi redovno sasvim dovoljno humanitarne pomoći iz pravca Kiseljaka, da se ona dijeli svima. Neki dan je došlo mlijeko za bebe, ali pošto ovdje više nema djece katolika ono je podijeljeno djeci Muslimana. U Muzeju Franjevačkog samostana čuvaju se brojne vrijednosti, rijetki primjerci naoružanja, nakita, alata koje su izradile kroz historiju mnogobrojne fojničke kujundžije i zanatlije. Tu je Etnografski i Historijski muzej. Dosta toga je pohranjeno na sigurno mjesto, sklonjeno.

Časne sestre iz Franjevačkog samostana u Fojnici su, na njihovo traženje, evakuirane u Split i čekaju siguran povratak u samostan.

Ovaj kratki posjet i razgovor obavili smo s nogu, ispred samostana. Prof. Slugić nas je ispratio riječima:

- Neka nam se vrati mir. Ništa drugo ne tražimo. Neka dopuste meni i policajcu Izetu da se dogovorimo, i garantiram da će sve biti u najboljem redu.

S proplanka ispod Vranice i Bitovnje, ispod Kozograda, sišli smo u lijepo fojničko prijevodno. Išli smo put Visokog, opet preko nekih brda, džombi, kaljuga. Asfalt su zauzele neke vojske, straže, patrole. Narod se pati i čeka da se tamo neki političari dogovore. Dokle. Hitamo prema Tuzli. Bilo ovakvih problema na sreću nije bilo. Nije da netko nije imao namjeru da ih napravi. Ali, tamo su ljudi bliži jedan drugom, lakše se sporazumijevaju i odoljevaju nekim silama koje bi sve da razore, unište, prevrnu, pokradu. Donosi li nam ovaj sunčani i prohladni svibanj 1994. neko novo proljeće.

Tekst i snimci: Mato BIKIĆ

Sabor bosanske Posavine

BALKANSKA GERNIKA

Više od 600 Posavaca i 60 gostiju prisustvovalo Saboru u Sarajevu koji je održan 8. svibnja

- Bosanska Posavina predstavlja jedinstveno prirodno, historijsko i gospodarstveno područje. Vijekovima je djelovala kao cjeloviti dio Bosne i Hercegovine, što proizilazi iz zajedničkih demografskih, prostornih, historijskih, gospodarstvenih činilaca. Zato se ne može dijeliti i izdvajati iz Federacije BiH.

Ovo je zapisano u prvoj točki Deklaracije Sabora bosanske Posavine što je usvojio Sabor održan u Sarajevu 8. svibnja 1994. godine. Saboru je prisustvovalo više od 600 Posavaca iz Sarajeva, i iz općina bosanske Posavine koji su se ratnim stazama probili do Sarajeva, te oko 60 gostiju.

- Mi Posavci, skupljali smo se ovdje da iskažemo privrženost našem kraju, bešici koja nas je ljuljala. Posavina je bosanska, u bosanskoj zemlji, borićemo se do kraja za nju, rekao je Seid Hasanefendić, predsjednik Organizacionog odbora, otvarajući Sabor. Valja priznati da je Organizacioni odbor uložio ogroman trud i vrijeme da organizuje jedan ovakav skup. Sarajevski Sabor podržao je stavove Prvog općeg Sabora Hrvata bosanske Posavine održanog u Slavskom Brodu u jesen prošle godine.

Sabor bosanske Posavine održan u Sarajevu bio je višenacionalni, višestranački, i višekonfesionalni, i takav demokratski. Na njega su došli delegati, gosti, građani Sarajeva koji imaju nekakav korijen u Posavini, svi koji su se ovdje našli kao prognanici. Jednostavno ovdje su se, u nekadašnjem Radničkom univerzitetu "Đuro Đaković" i okupili ljudi koji u svom genu imaju bar jedan molekul Posavca, koji su tamo rođeni, ili je tamo rođena njihova majka, otac, djed, baka. Oni koji su od Bosne ili Posavine odsječeni dvije godine, žarko su željeli vidjeti i sresti ljude koji su došli sa "terena" da čuju od njih šta se sve desilo u Posavini, s njihovim najmilijim, gdje su ljudi izbjegli i kako su glavu spasili. Želili su čuti kakve su nade da se iz Sarajeva i drugih mjesta opet krene put Posavine, jer Posavina, žitnica ove države, ne može nigdje drugo biti nego u Bosni.

- Naše je obilježje rijeka Sava. Znamo da je ona snažna, ali troma. A kad Sava krene ona sve zaplavi. Tako danas i Posavci kreću kao pritoka snagama koje se bore za cjelovitu BiH, kao pritoka koja će poduprijeti svaku akciju onima kojima je BiH, zajednički život, na srcu, rekao je Hasanefendić.

- Šta učiniti da se Posavina oslobodi, njeni stanovnici vrate. Moramo ujediniti snage, ove u zemlji i one van nje. Posebno misliti na podršku koju imamo od Sabora Hrvata bosanske Posavine, rekao je u uvodnom i nadahnutom referatu Rifat Mulabegović, član Organizacionog odbora.

- Posavina je odvajkada bila u sastavu BiH, a mi moramo nastojati da i ostane u njoj. Život nas je naučio da ne živimo u iluzijama, i dva milijuna prognanih, na stotine tisuća poginulih, ranjenih, naša oskrnavljena groblja, porušene džamije i crkve, ne smiju biti zaboravljeni. Peče nas što je Posavina doživjela tragediju zbog sašaptavanja iza naših leđa. Ipak, je ostala vjera u zajednički život.

Saboru su bili nazočni brojni gosti i zvaničnici, koji su poželeli da pozdrave Sabor i kažu nešto što misle i osjećaju u prilog opstanka i oslobođenja bosanske Posavine.

- U našoj narodnooslobodilačkoj borbi moramo se vratiti principima NOB-a iz 1942. godine, rekao je Stjepan Kljujić, član Predsjedništva Republike BiH. Svi mi svjedoci smo da je poslije pada Bijeljine, i hrabrog otpora u Derventi, Bosanskom Brodu, Odžaku, Gradacuu, dosao i hendikep. A taj hendikep je posljedica razgovora u Karadordevu (Tuđman-Milošević). Taj odgovor bio je protiv interesa Bosne i Hrvatske. Toliko je toga bilo namješteno i žrtvovano, rekao je Stjepan Kljujić.

Kljujić je rekao da je sudbina bosanske Posavine tragična i sve što su vrijedni Posavci stikli radeći u inozemstvu i kod kuće, je žrtvovano. Stjepan Kljujić nije zaobilašao da poručiti učesnicima Sabora da iz Sarajeva treba otići u pomoć borcima Posavine, jer oni izgaraju u rovovima dvije pune godine.

Izglasana je Deklaracija, izabrano Vijeće Sabora (predsjednik je Rifat Mulabegović), i drugi dokumenti. Za govornicu su izašli Abdulah Konjicija, efendija Ismet Spahić, Enes Duraković, Tarik Kupusović, Gradimir Gojer, Tomo Milišević, Tvrtko Nevjestić, Nerhumisa Komarica, Faruk Sijarić, dr Sead Jamakosmanović, Izudin Mulatić, Ibrahim Lojić, Husnija Pešić, Cvijan Đurić, Asim Gruhonjić, Nedžmudin Alagić, Mato Anđić...

Svi su, a šta bi drugo, bili za to da Posavina ne može biti ničija nego posavska, bosanska, jedinstvena. Ali, mnogi nisu imali prijedlog kako to ostvariti. Formalno-verbalne podrške nije nedostajalo, ali one konkretne prijedloge niko nije izrekao, izuzev Stjepana Kljujića. A da Posavini treba pomoć u životu sili, u materijalnim sredstvima, da bore koji su u rovu dvije godine treba da budu zamijenjeni zdravim i odmornim, e o tome je malo bilo riječi. Možda će o tome izabrano Vijeće svoj program donijeti, ali zašto tako nešto nije već na ovom skupu izrečeno.

- Vijekovima stvaran i njegovan zajednički duh bosanske Posavine, izražen u zajedništvu i međusobnom poštovanju nikada ne može biti uništen. Učinit ćemo sve da ga dalje razvijamo i njegujemo tako da u bosanskoj Posavini mogu u miru i slobodi da žive i rade njeni građani bez obzira na njihova nacionalna, vjerska, politička i druga uvjerenja, piše o Deklaraciji Sabora bosanske Posavine.

M. BIKIĆ

Život (ne) svakidašnji

"ONI" SU KRIVI

U svakodnevnoj se šumi optužbi razvodnjavaju i gube ona sržna pitanja. Zamjenjuju se uzroci i posljedice, ili se pak uzroci posve zaboravljaju.

Je li zavladao natjecanje, pravo naslađivanje, tko će koga bezočnije, bestidnije optužiti?... Bez rasprave se, bez sudskog postupka, izriču bezobzirne presude, baca se krivnja na onog drugog. Za premise se uzimaju elementi koje bi tek trebalo istražiti, analizirati, dokazati. Po onoj: "napad je najbolja obrana" saopćavaju se zapravo diskvalificiranja, omalovažava se, sramoti - onaj drugi. Smišljeno se umanjuju zasluge onog drugog, čak i u obrani zemlje. Ustrajno se i namjerno stvara negativno javno mnijenje, vodi žestoka kampanja. U svakodnevnoj se šumi optužbi razvodnjavaju i gube ona sržna pitanja. Zamjenjuju se uzroci i posljedice, ili se pak uzroci posve "zaboravljaju". Narod kaže - da se lažju još nitko nije udavio, ali je laž mnoge ugušila. Istina, objektivnost, kao vrhunska etička načela, na koja se svi pozivaju, u zbilji se potiskuju, zamagljuje. Isključivost i apsolutiziranje priječe sukobljavanje, suočavanje različitih mišljenja, ideja, kao (jednog) jamca spoznavanja istine. Ako je već istina relativna, onda bar audiatur et altera pars - da se čuje i druga strana. Iz dana se u dan, mešutim, predstavljaju samo jedni, promovira jednoobrazno mišljenje, netolerantno prema onom drugom. Svoje se preuveličava, uljepšava, a drugo satanizira. Jedni su presuditelji, drugi oprašteni. Ključaju li maniri za koje se mislilo da će otići u zaborav, ili su imitatori samo lošiji od autentičnih predstavnika, originala?!

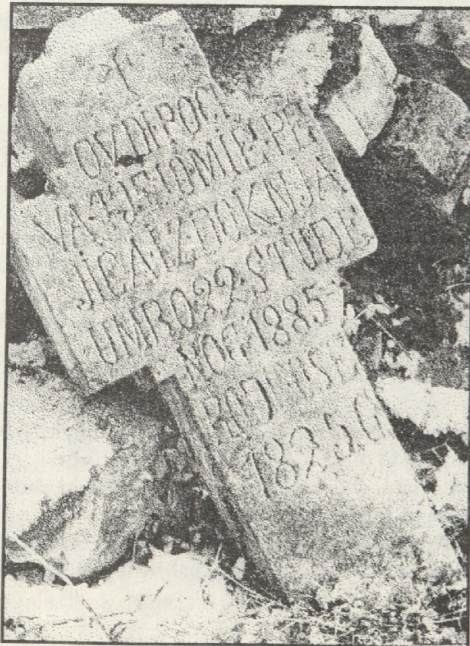
Ovo se podneblje gotovo stoljeće kontaminira najdrskijim lažima, podvalama. Neumorno se i smišljeno izvrcu i iskrivljuju povijesne činjenice da bi se svijet varao, obmanjivao, onaj drugi optuživao. Upravo su na djelu nečasne i prepredene podvale, obmane, kojima se međunarodna zajednica izvrgava ruglu. Treba priznati da su protagonisti hegemonizma i imperijalizma, u minulom razdoblju kao i danas, uspješno plasirali neistine. Posljedice su takve politike još snažno nazočne u svijesti i ponašanju ponašanju ljudi. Izgrađivala se zapravo posve pogrešna historijska i društvena svijest, s poviješću se bestidno manipuliralo. Ta će svijest, nažalost, još dugo pritiskivati ovo podneblje, ovaj duhovni prostor.

Očito je da se nad Hrvatima vrši(o) genocid. Nije to prvi put, ali su Hrvati, iako žrtve, sustavno optuživani za genocidnost. Mogla bi se ispisati tužna studija o stradanju Hrvata - tijekom ovog stoljeća naprimjer. Ako Hrvati ne kukaju, ne optužuju, ne ističu svoju tragiku, to ne znači da zločina nema, da se nad njima provodi klasičan genocid. Drugo je pitanje da li se to bilježi, istražuje, objelodanjuje... Radi povijesti, budućih i sadašnjih naraštaja, ali i svjetske javnosti, mora se dokumentirano ubilježiti sve što se događalo. Hrvati će se ponovno suočiti s praksom prekomjernog

povećanja brojki, podvalama, lažima. U minulom su se vremenu takve podvale pokazale dosta konjunkturnima za njihove tvorce. Desetljećima se, naime, na lažnim brojkama, neistinitim događajima i optužbama stvaralo negativno javno mnijenje prema Hrvatima. Takvi stereotipi i svijest teško izlaze iz "glava".

Ako Hrvati ne kukaju, ne optužuju, ne ističu svoju tragiku, to ne znači da zločina nema, da se nad njima ne provodi klasičan genocid. Drugo je pitanje da li se to bilježi, istražuje, objelodanjuje... Radi povijesti, budućih i sadašnjih naraštaja, ali i svjetske javnosti, mora se dokumentirano ubilježiti sve što se događalo.

Bez obzira na to što je Hrvatska prva priznala BiH, što je u svoje okrilje prihvatila više stotina tisuća prognanika, što je u svijetu neumorno promicala interese i istinu o agresiji na BiH, što je nesebično pružala logističku i svaku drugu pomoć, usprkos svemu, proglašena je agresorom, o njoj se neumorno širio zao glas, demonizirana je više od onog jedinog i zajedničkog agresora sa istoka. Zaboravljalo se da su i ranije u sličnim programima građani BiH nalazili utočište i spas u Hrvatskoj. Ispred kama predaka svojih današnjih ubojica nisu nikad bježali na istok, izuzev tijekom ovog rata obitelji pojedinih visokih dužnosnika i javnih djelatnika. Ne zna se, na primjer, kako bi bilo da su obitelji Winstonovih ministara, časnika, javnih djelatnika odlazile kod Adolfa?...

Birajte mene

Imenovanje inspiratora i uzročnika sukoba (oružanog, medijskog) između Hrvata i Muslimana složeno je pitanje. Jednostrane i površne prosudbe, te prenapregnute optužbe mogu stvarati još dublje jazove, ići na ruku onima koji su ovo i udesili, koji trljaju ruke od zadovoljstva. Treba zapravo dublje prodirati u uzroke i tražiti racionalna objašnjenja, ne robovati impresijama, navijačkim strastima. Desetljećima se gradilo metodološki obrazac po kojem su četnici maltene čedni, simpatični (zar im se i tijekom ovog rata nije dugo tepalo) a ustaše su krive za sve. Po tom je modelu - radi "simetrije" - bilo dovoljno istok (Beograd) samo malo pošakljati, da bi se potom slobodno, svim sredstvima, obrušilo na zapad (Zagreb). Ta je praksa bila veoma probitačna. Još do jučer se vidjelo koliko je tzv. eksperata za ustaštvo, za klevetanje Hrvata. Tek kad su u igru ubacili ustaše a Hrvatska proglašena agresorom, bili su u svom elementu, bez obzira na to što je neudržnim građanima bilo sve teže.

U međuvremenu su razvodnjavana četnička zlodjela, zamagljivati se pravi uzroci agresije, agresor istodobno bio sve nezasitiji, okrutniji. Stoga svaki narod treba odgovorno i ozbiljno istražiti uzroke i krivce ovog sukoba, polazeći pritom i od činjenice da je u svakom ratu, zašto ne reći, bilo i kolaboracionista. Govori se o kriterijima za izbor dužnosnika u organe Federacije i osporava pravo izbora onima koji su sudjelovali u sukobu dva naroda. Pritom se uvijek misli da su krivi samo oni drugi, jer se na svojoj strani inspiratori ne vide. Ne kaže se međutim tko će kojem narodu određivati njegove podobne, odnosno nepodobne predstavnike!... Zanimljivo je da se u uvjetima za izbor ne kaže: mogu li se birati i oni koji su se ponašali poput "Sejde", koji su zapravo nacionalna sramota svakog naroda, politička i moralna karikatura. Ili, mogu li biti narodni predstavnici oni koji su okretali glavu dok se vršio genocid nad Hrvatima, zatirala njihova tisućugodišnja ognjišta, HVO izvrgavao ruglu, omalovažavao. Mnoga mjesta svjedoče o najkrvavijim zverstvima, krvoprolićima, a pojedini su predstavnici i tada držali glavu u pijesku, nisu se htjeli suočiti s neugonim činjenicama. Mogu li biti birani oni koji se nijedanput nisu oglasili protiv nasilja samozvanih moćnika, protiv bezobzirne pljačke (šverca). Hoće li možda u visoke dužnosnike i oni koji su svoje najmilije smjestili na sigurna mjesta, a ne dozvoljavaju djeci, bolesnim, iznemoglim osobama da se izmjesti. Ili oni koji su mogli a nisu ništa činili. Ako se jedni optužuju za separatizam, mogu li se neki drugi optuživati za unitarizam? Je li zalaganje za kantonalni, provincijalni federalni ustroj, podjela BiH, ili je to čuvanje njene cjelovitosti? Što se u svezi s tim sustavima sugeriralo i optuživalo, zapravo se stanje sve više zapetljavalo, stvarale podjele i nepovjerenje kao rezultat različitih političkih koncepcija, vizija ustrojstva BiH. Mnogo je složenih pitanja kojima treba prilaziti ozbiljno i promišljeno a ne samozvano vikati: birajte mene. Građani najbolje znaju tko ih je čime zadužio...

Mladen BEVANDA

In memoriam Stopetnaestoj opjevanoj brigadi

Curriculum vitae 115.

Svečano je bilo 10. svibnja 1993. god. Na bini kasarne "Husinska buna", svi oni koji nešto znače, na političkom, privrednom, kulturnom planu tuzlanske regije. Na jarbolu zastava sa grbom hrvatskog naroda, pored nje državna.

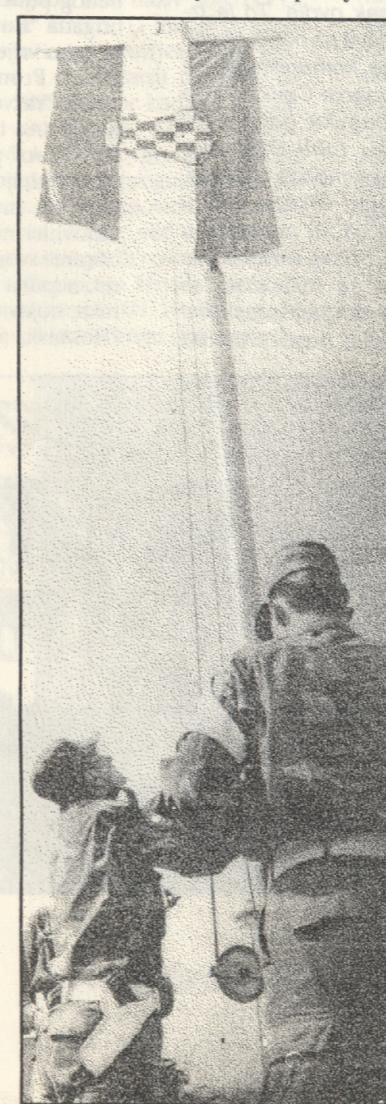
Uz zvuke koračnice, Milenko Horvatić raportira: "Gospodine zapovjedniče, jedinice 115. brigade HVO spremne za svečanu smotru." U Hercegovini, rat, u srednjoj Bosni, progoni stanovništva i još krvavije bitke! U kasarni Armije BiH, zastava hrvatskog naroda. Ali činjenice govore. Najviši predstavnici organa vlasti, starješine komandi i vojnih organa, predstavnici političkih organizacija, suborci iz armijskih jedinica. Svečani stroj četiri bojne 115. brigade Zrinski HVO i njihove porodice obilježavaju prvu obljetnicu 115. br. Zrinski HVO.

115. brigada Zrinski HVO je formirana 10.05.1992. godine i u njen sustav su ušle četiri bojne: bojna Pro Patria, bojna Frankopan, bojna Herceg-Stjepan i bojna Kralj Tomislav. Brigada je bila pod komandom 2. korpusa, a prve tri bojne u sastavu 5 O.G. Bojna Kralj Tomislav je bila sastavljena od tri satnije: satnija "Prima" Lukavac, satnija "Živinički sokolovi" Žvinice, satnija "Božičko Banović" Banovići i one su bile u sastavu svojih operativnih grupa.

Pored stalne zone odgovornosti na Majejici 115. brigada Zrinski HVO ima i stalno učesće na Posavskom ratištu, a postrojbe iz drugih O.G. i na Vozući, Teočaku, Šekovićima...

U početku je na Posavskom bojištu iz sastava 115. br. Zrinski HVO bila jedinica snage jednog voda, a od siječnja 1993. godine na ovom ratištu imamo stalno angažiranje jedinice snage jedne satnije.

Puno je ofenziva i ratišta kroz koja su prošli bojovnici 115. br. Zrinski. Redali suse Markovića Polje, Tinjaši, Tomića Most, Vukšić, Ulice, Vitanovići..., ni jedan put crta obrane nije došla u pitanje. Sve postavljene zadatke od strane komande

2. korpusa brigada je sa uspjehom ispunila, i što je vrlo bitno u sudjelstvu sa jedinicama Armije R BiH. Za svo ovo vrijeme postojanja brigade nije se desio ni jedan najsitniji incident između bojovnika 115. br. Zrinski HVO i pripadnika Armije R BiH. Kao plod te uspješne suradnje 16. svibnja 1993. godine dolazi do bratimljenja I. tuzlanske motorizovane brigade i 115. br. Zrinski HVO.

Vremenom brigada stasava u jaku i iskusnu jedinicu, i u prosincu 1993. godine biva pohvaljena od strane ŠVK Armije R BiH.

Početkom 1994. godine, točnije 10.01.1994. godine, 115. br. Zrinski HVO, završava svoj ratni put na osnovu naredbe Predsjedništva RBiH i prevođenju svih postrojbi HVO u jedinice Armije R BiH.

Nakon učinjene analize ove naredbe, političke strukture hrvatskog naroda ovog područja u suradnji sa zapovjedništvom brigade donijele su odluku o završetku ratnog puta 115. brigade Zrinski HVO.

Treba napomenuti da je u vremenu dok je brigada egzistirala veliki broj postrojbi i pojedinaca nagrađen i pohvaljen od strane komande 2. korpusa i 5 O.G., kao i od zapovjednika 115. br. Zrinski HVO.

Kao jedinica koja je aktivna učestvovala na izvršenju borbenih zadataka u zoni odgovornosti 2. korpusa 115. br. je na svom ratnom putu imala 48 poginulih, 64 teško i 137 lakše ranjenih bojovnika.

Njihove žrtve i duh 115. brigade koji žive i živeće u svim porama hrvatskog naroda su garant opstanka Hrvata na ovim našim vjekovnim ognjištima.

Pismo podrške iz Središnjice HKD Napredak - Sarajevo

Nastavite tako

Dragi naši Napretkovi, Pred nama je 21. broj "Hrvatskog Glasnika", glasila HKD Napredak Župe Soli. U znaku je Uskršnjih blagdana i tadanjih aktualnih događaja, kako regionalnih tako i općih. Ugodno smo iznenađeni opremom, sadržajem, obimom i napose kvalitetom lista.

Dvije godine u opsadi u gotovo totalnoj medijskoj blokadi nisu nam omogućile dobiti informacije o djelatnosti Napretka u većini regija Bosne, pa tako i u Tuzli. Dolazile su pravovremene vijesti, čuli smo da Napredak djeluje i u ovim teškim uvjetima trećeg rata u njevojvoj 90-godišnjoj povijesti. Međutim, nismo slutili da ćemo se susresti s glasilom takve kvalitete. Uz naziv glasila, ponosno stoji amblem Napretka potvrđujući riječi pjesnika Seneca da - "Još nas ima, još Hrvata".

Listajući Hrvatski Glasnik i čitajući sadržaj njegovih 20 stranica vidimo raznolikost vijesti i članaka za svakog prilicne, kako sa kulturnog i vjerskog tako i s političkog stanovišta. Bilo bi nam još draže da smo u glasilu našli vijesti o djelovanju Napretkovih podružnica, jer i to su za nas ovdje a i šire, važne vijesti. Danas mi Hrvati krljuju pišemo svoju povijest. Ona treba ostati na spomen generacijama koje će doći iza nas. Uzdamo se u Boga da će nam dati bolju budućnost a mi ćemo se truditi da je i zaslužimo. Zato će nam dobro doći iskustva koja sada stičemo radeći u Napretku i za Napredak.

Molimo, šaljite nam redovito Vaše glasilo. Vidimo da je do Tuzle stigao i naš Stećak. Voljeli bi Vaše mišljenje o tom listu. Vjerujemo da dolaze bolji dani za hrvatsko pučanstvo u Bosni i Hercegovini. Ovdje činimo sve da, premda u teškoj dijaspori, živimo časno i da - preživimo.

Zato Vas, uz srdačan pozdrav, i posebno pozdravljamo sarajevskim pozdravom Napretka - preživjeli.

Prof. dr Franjo Topić

Hrvatski Glasnik

HRVATSKO PUČANSKO DRUŠTVO
NAPREDAK

Sarajevo, 25. 12. 1993. - 01/202

"HRVATSKI GLASNIK"
21. broj
Tuzla

Ul. Čerkezov Otrada b.b.

Dragi naši Napretkovi,

Pred nama je 21. broj "Hrvatskog Glasnika", glasila HKD Napredak Župe Soli. U znaku je Uskršnjih blagdana i tadanjih aktualnih događaja, kako regionalnih tako i općih. Ugodno smo iznenađeni opremom, sadržajem, obimom i napose kvalitetom lista.

Dvije godine u opsadi u gotovo totalnoj medijskoj blokadi nisu nam omogućile dobiti informacije o djelatnosti Napretka u većini regija Bosne pa tako i u Tuzli. Dolazile su pravovremene vijesti, čuli smo da Napredak djeluje i u ovim teškim uvjetima trećeg rata u njevojvoj 90-godišnjoj povijesti. Međutim, nismo slutili da ćemo se susresti s glasilom takve kvalitete. Uz naziv glasila, ponosno stoji amblem Napretka potvrđujući riječi pjesnika Seneca da - "Još nas ima, još Hrvata".

Listajući Hrvatski Glasnik i čitajući sadržaj njegovih 20 stranica vidimo raznolikost vijesti i članaka za svakog prilicne, kako sa kulturnog i vjerskog tako i s političkog stanovišta. Bilo bi nam još draže da smo u glasilu našli vijesti o djelovanju Napretkovih podružnica, jer i to su za nas ovdje a i šire, važne vijesti. Danas mi Hrvati krljuju pišemo svoju povijest. Ona treba ostati na spomen generacijama koje će doći iza nas. Uzdamo se u Boga da će nam dati bolju budućnost a mi ćemo se truditi da je i zaslužimo. Zato će nam dobro doći iskustva koja sada stičemo radeći u Napretku i za Napredak.

Molimo, šaljite nam redovito Vaše glasilo. Vidimo da je do Tuzle stigao i naš Stećak. Voljeli bi Vaše mišljenje o tom listu. Vjerujemo da dolaze bolji dani za hrvatsko pučanstvo u Bosni i Hercegovini. Ovdje činimo sve da, premda u teškoj dijaspori, živimo časno i da - preživimo.

Zato Vas, uz srdačan pozdrav, i posebno pozdravljamo sarajevskim pozdravom Napretka - preživjeli.

Prof. dr Franjo Topić

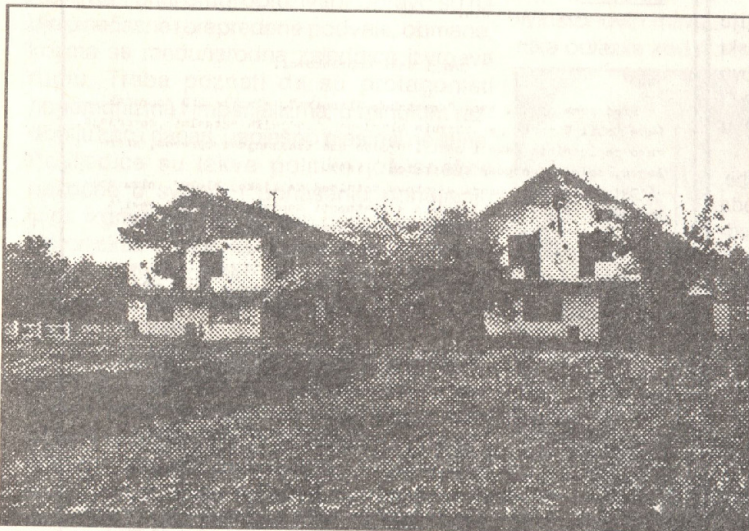
71 000 SARAJEVO - 1. Studena 5; telef: 021/481 800; B. H. R. Hrvatski Glasnik - Napredak - Sarajevo - Tuzla i Hercegovina

Posavci u stroju: svečano postrojavanje u Bosanskoj Bijeloj

Nisu ustuknuli u borbi za obranu svojih ognjišta

Slika porušene Posavine - pusta ali nepokorena

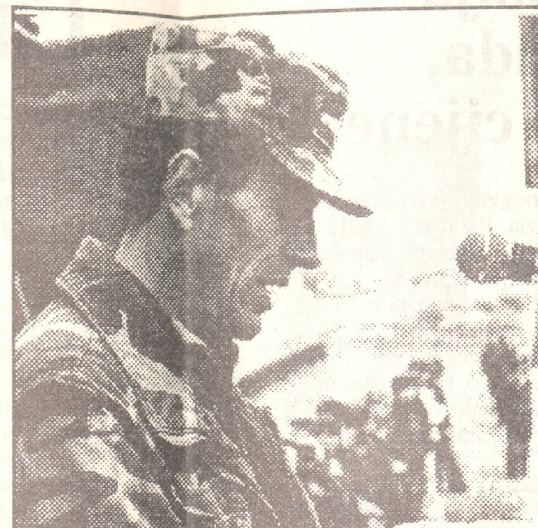
HG u posjeti: Bojna "POSAVSKI USKOCI"

NEĆU U HRVATSKU PREKO HERCEGOVINE

Osmoga svibnja, skromno i dostojanstveno proslavljena je druga obljetnica formiranja bojne "Posavski uskoci" iz Bosanske Bijele. Tim povodom, među bojovnicima - Posavcima, zajedno sa brojnim reporterskim ekipama, bili su i reporteri HG. Najviše nas je interesiralo vrijeme neposredno prije početka ratnih zbivanja na ovom području i jedna bitka koju su "Posavski uskoci" okrenuli u svoju korist. Domaćini su nam ispričali kako se sve to odvijalo a mi smo od toga sačinili kraću priču. Tada su nastale i fotografije koje ovom prilikom objavljujemo u slavu "Posavskih uskoka".

Vratimo se u vrijeme formiranja prvih satnija i prvih bojni današnje 108. HVO brigade, "Brčko", kako se često zove. Recite nam nešto o prvoj bici o kojoj se zapravo malo zna a koja je bila presudna. Zahvaljujući njoj danas se možemo šetati ovim područjem i imamo komunikaciju, Hrgovi - Rahić, i dalje slobodno.

- To je bilo, praktično, naše vatreno krštenje. Cilj bitke je bio oslobađanje dijela Bosanske Bijele koji su Srbi uzeli i obrana Cerika. Za četnike, Bijela je bila strateški važna. Da su uspjeli u ući, njihovi topovi bi bili na brdu. Međutim, tadašnje zapovjedništvo bojne dobro procijenilo situaciju i prva naša akcija bila od presudnog značaja za naš opstanak ovdje. To je izvedeno dosta brzo, efikasno, bez žrtava na našoj strani. Drugi cilj koji je bio pred nama je komunikacija sa Srebrenikom, što je uključivalo uzimanje Cerika. To je malo selo ali je bilo takvo uporište četnika, gdje su oni dovukli jaku tehniku, odakle su tukli Dubrave, Bosansku Bijelu. Jednostavno ovo se moralo provesti. Zahvaljujući toj akciji, tenkovi nisu nikada ušli u Bosansku Bijelu. Bilo je pokušaja ali su svi ostali u Ceriku. Ovdje moramo spomenuti borbe iz Hrvatske. Njih nije bilo veliki broj. Reklo bi se četa mala ali odabrana. Oni su ti koji su možda odigrali presudnu ulogu. Naučili su nas kako se ratuje, naučili nas da

Bojnik Niko Marić, zapovjednik bojne "Posavski uskoci"

Obljetnice Dvije godine 108. HVO brigade

Sedamnaestog svibnja navršile su se dvije godine od formiranja 108. HVO brigade - Brčko, kako se ova junačka brigada zvala na samom početku svoga borbenog puta. Danas ova brigada nosi naziv 108. HVO brigada "Bosanska posavina" Brčko. U međuvremenu se neko vrijeme zvala i pješaka ali je uvijek ostala 108. HVO. Promjene u nazivu i organizaciji uslijedile su nakon "razvoda" u velječi 1993. godine kada su nastale dvije 108. brigade. Bojovnicima 108. HVO brigade "Bosanska posavina" Brčko želimo mnogo ratničke sreće sa željom za skori mir, povratak prognanih, i miran život na prostorima Bosne i Hercegovine. Posavski bojovnici nisu ustuknuli niti korak, već su branili i obranili svoja ognjišta, koja su od prvih rovova udaljena tek nepuna dva kilometra. Redakcija Hrvatskog Glasnika, bojovnicima i zapovjednicima 108. HVO brigade "Bosanska posavina" Brčko, čestita drugu obljetnicu.

četnike ne treba precjenjivati nego ih udariti tamo gdje se najmanje nadaju.

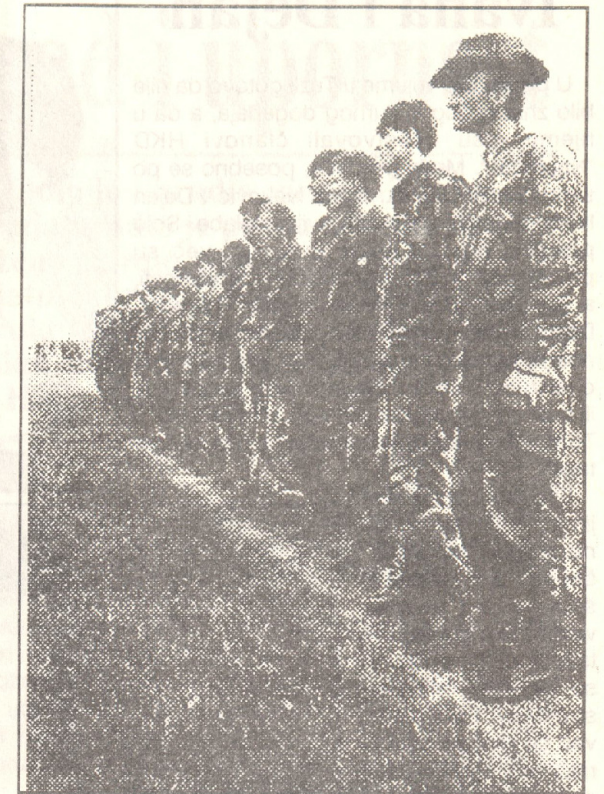
I iz ovog kraja, nažalost kao i iz drugih, veliki broj momaka sposobnih za obranu je otišlo sa ovih prostora i prije nego su zapucale prve puške. Da li se i u kojoj mjeri, dio tih momaka, vratio u bogatu posavsku ravnicu?

- Po meni to je bila greška i hrvatske politike i politike Bosne i Hercegovine. Jednostavno je dopušteno da ti, vojno sposobni ljudi, mogu otići. Svi oni su otišli preko Hrvatske, nitko preko Srbije. Ne razumijem zašto su Hrvatska i Bosna i Hercegovina dopustile da im ljudi u najboljim godinama jednostavno odu. Na sreću, ostalo je dosta onih koji su shvatili situaciju i koji su znali da Srbi razumiju samo silu. U početku smo imali dosta dobrovoljačkih jedinica koje su imale presudnu ulogu u obrani teritorija. U početku rata to su bili dobrovoljci a kasnije su bile formirane satnije, bojne i sve ono što je učinjeno u početku učinjeno je ovdje jer su Hrvati očekivali i spremali se za rat.

Ovih dana se mnogo priča o neakvoj predstojećoj ofanzivi. Što biste vi, kao ljudi koji su na kilometar od prvih borbenih crta, poručili onima koji sa zebnjom slušaju izvješća o velikoj ofanzivi četnika na brčansku teritoriju.

- Za mene, kao vojnika, rat je izgubljen ako ja u Hrvatsku moram ići preko Hercegovine. A o ofanzivi koju četnici tako često spominju mislim da oni žele ponovo da sebe, preko svojih sredstava informiranja, stavite u prvi plan. Žele ponovno iskoristiti međunarodnu zajednicu kako bi zaštitili teritorije koje trenutno drže. Mislim da je naše rukovodstvo svjesno da Srbi nikada neće prihvatiti razgovore dok imaju koridor. Tek ako im uzmemo koridor, a tvrdim da to jedinstvenom politikom Hrvata i Muslimana može izvesti, Srbi će htjeti na pregovore i tek tada ćemo mi ostvariti ono što želimo, a to je Bosna i Hercegovina u kojoj treba da žive Hrvati i Muslimani, i Srbi. Mada, što se mene tiče, neka Srbi idu tamo gdje im je ljepše. Mi moramo u konfederaciju sa Hrvatskom jer to je naša perspektiva.

M.D.

Stroj pohvaljenih

Tradicija u opasnosti: živopisna djevojačka nošnja posavskih Hrvata

Dvije godine u rovovima: Bojovnici "Posavskih uskoka" na borbenom položaju

Naši talenti

Ivana i Dejan

U posljednje vrijeme u Tuzli gotovo da nije bilo značajnijeg kulturnog događaja, a da u njemu nisu učestvovali članovi HKD "Napredak". Među mladima, posebno se po svom kvalitetu ističu Ivana Ivaković i Dejan Ivanović, svako u svom svijetu glabe. Solo pjevački nastupi Ivane Ivaković, već su privukli pažnju ljubitelja glazbene umjetnosti, a posebno istaknutih stručnjaka. Također, Dejan Ivanović, gitarista, privukao je pozornost mnogobrojnim nastupima, bilo da je riječ o nastupu u okviru "Napretkovih" koncerata, ili u okviru mnogobrojnih kulturnih priredbi u Tuzli, kakvih u posljednje vrijeme nije nedostajalo.

Ono što u razmišljanjima mladih ima posebnu težinu, jesu uvjeti i šanse za nastavak školovanja i usavršavanja, kako bi nesumljiv talenat dobio priliku da se razvija. Glazbeni stručnjaci i pedagozi, već su mnogo puta izrekli svoj sud o talentu ovo dvoje mladih umjetnika, pa preostaje još da sačekamo i riječi onih što mogu da omoguće nastavak školovanja i usavršavanja. Valjda ovaj put nećemo ponoviti neke ranije greške.

Zagreb

Bh Hrvati kod Tuđmana

Predsjednik Republike Hrvatske, dr. Franjo Tuđman, primio je skupinu Hrvata iz Bosne i Hercegovine, koju je sačinjavalo 140 predstavnika Zastupničkog doma Herceg-Bosne, članovi predsjedništva HDZ BiH, članovi skupština općina i izvršnih odbora HDZ, predsjednici i članovi Predsjedničkog vijeća HR Herceg-Bosna, ministri u Vladi HB i predstavnici Glavnog stožera Hrvatskog vijeća obrane.

Razgovarano je o provedbi Washingtonskog sporazuma, a prisustvovali su i premijer R Hrvatske, Nikica Valentić, potom Mate Granić, Vladimir Šeks i Gojko Šušak.

Predsjednik Tuđman je tom prigodom zahvalio Hrvatima iz BiH na svemu što su do sada učinili za obranu hrvatstva. Istakao je da su potpisivanjem Washingtonskog i Bečkog sporazuma uspjeli sačuvati hrvatstvo u BiH i strateške interese hrvatske države.

Predsjednik Vlade RH, Nikica Valentić, iznio je osnovne namjere koje Vlada provodi za stabilizaciju gospodarstva. Predsjednik Predsjedničkog vijeća HR HB, Krešimir Zubak, rekao je da je taj skup bio nužan, jer su se pojavile rezerve i sumnje u provedbu Washingtonskog sporazuma.

Nakon sastanke, predsjednik Tuđman je za HINU, Hrvatski radio i Radio-postaju Mostar, izjavio da su na te razgovore pozvani predstavnici Hrvata cijele BiH, da bi se objasnili washingtonski sporazumi i bečki dogovori.

Istaknuto je da su ti sporazumi "uspjeh hrvatske politike u datim međunarodnim okolnostima i da je njima preکتično osigurano hrvatstvo u BiH, ne samo u najvećoj mogućoj mjeri nego do tog stupnja da je stoljećima zapostavljeno i sputavano i prigušivano, sada osigurano u okviru Federacije.

HINA (I.M.)

Vijesti iz poduzeća "SOLI"

Najbolja ponuda, najniže cijene

Iako je došlo do izvjesnog zastoja u transportu na relaciji Split - Tuzla, Poduzeće "SOLI" ipak ne posustaje, već provodi svoje planove razvoja, kako ih je ustrojio Upravni odbor Poduzeća. Tako je već najavljena doprema najtraženijih artikala, ne samo u oblasti prehrane, već i u drugim oblastima života i rada. Sve bolja opskrbljenost, upravo posredstvom Poduzeća "SOLI", vidljiva je u nekoliko prodajnih objekata, čiji će se broj, također, uskoro povećati.

gosp. Drago Jurić, direktor poduzeća "SOLI"

Glavna novost iz ovog poduzeća je otvaranje Izložbenog paviljona u Rudarskoj ulici br. 72 u Tuzli. U tom velikom i funkcionalnom prostoru, izlagat će se i prodavati na veliko, po nižim cijenama nego u maloprodaji, najrazličitiji proizvodi, potrebni u svakodnevnom životu. Bit će to objekat sa potpunom računarskom potporom, a u sklopu Paviljona nalazit će se i kafe-bar i drugi sadržaji. U međuvremenu su otvoreni prodajni objekti u Grabovici, Breškama, Doknju, Par Selu i drugim naseljima. Sve to govori da Poduzeće "SOLI" postaje vodeća firma u oblasti opskrbe građana, a što je najvažnije, riječ je o firmi koja svoju robu nudi po najnižim cijenama.

Lj.M.

Bruxelles

Sporazum o financiranju Mostara

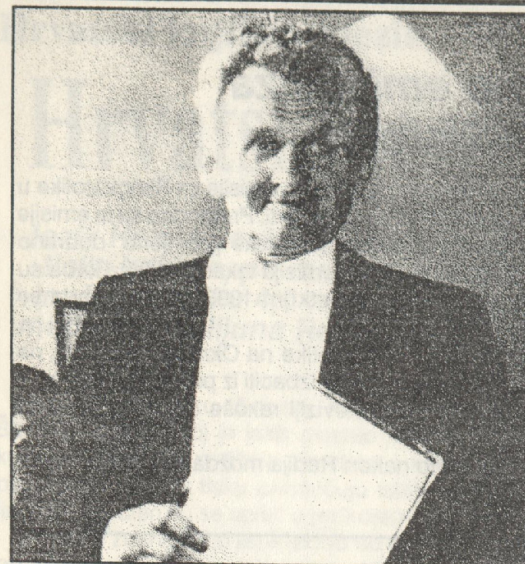
Zemlje članice EU-a, postigle su sporazum o financiranju privredne uprave nad Mostarom, priopćili su njemački diplomatski izvori. Dogovoreno je da se za financiranje uprave nad ovim gradom, izdvoji 32 milijuna ekija, odnosno oko 37 milijuna US\$.

Od 32 milijuna ekija, privremeni upravitelj nad Mostarom, H. Koschnik, imat će na raspolaganju 2 milijuna za administrativne troškove, a ostatak je namijenjen za obnovu grada.

I. "Napretkov" Koncert zborne glazbe i 40 godina umjetničko-pedagoškog rada prof. Duška

Znanje, rad i upornost

Prof. Mirko Dušek radio je i uradio mnogo. Tijekom četrdeset godišnjeg rada uradio je preko 400 glazbenih produkcija, i zasluženno primio značajna priznanja i nagrade za svoj umjetnički rad. Važno je napomenuti da je bio profesor i rukovodilac Muzičke škole u Tuzli i profesor Muzičke akademije u Sarajevu, a od 1990. je član HKD "Napredak".

U Kristalnoj dvorani Hotela "Tuzla" u nedjelju, 8. svibnja 1994. je priređen Koncert zborne glazbe u organizaciji Hrvatskog kulturnog društva "Napredak". Bio je to i samostalni cjelovečernji koncert Ženskog pjevačkog zbora, u povodu prve obljetnice postojanja Zbora i 40. obljetnice pedagoškog i umjetničkog rada profesora Čestmira Mirka Duška. Gost večeri je bio Mješoviti pjevački zbor Crkve sv. apostola Petra i Pavla u Tuzli, a tom prigodom obratio im se prof. Zlata Musić, predsjednica HKD "Napredak" i biranim riječima, nadhnutu i veoma dirljivo govorila o zborovima koji su postigli zavidne rezultate.

Mješoviti zbor Crkve sv. Petra i Pavla u Tuzli radi od veljače 1993. i postigao je upornim radom zavidnu harmonijsku i umjetničku razinu pod stručnim rukovođenjem ravnateljice Zbora prof. Evice Cerić. Ženski pjevački zbor HKD "Napredak" također radi od veljače 1993. i to je bez sumnje najkvalitetniji zbor u našem gradu i šire. To je mlad zbor, prosječne životne dobi od svega 18 godina. Životni put prof. Čestmira Duška je izuzetno bogat i sigurno bi morali posvetiti veći prostor kad bi htjeli ispričati barem dio njegovog 40-godišnjeg plodnog rada. Riječima predsjednice kazano je mnogo: "Raditi četrdeset godina na takvom poslu koji je strogo određen genom, talentom - darom, uz neprestanu znatiželju i istraživanje, marno i strasno uz strpljivu edukaciju i stvaranje, znači čivjeti kvalitetno život sa interakcijama u kojima kao što vidite ni mi nismo pasivni. Svoj dar dariva nama, dariva svim ljudima u svojoj najboljoj humanističkoj poruci da muzika zbližava, da je univerzalna, svevremenska i da nema barijera. Misija ovakvih ljudi kao što je Mirko je mesijanska i dragocjena."

Prof. Mirko Dušek radio je i uradio mnogo. Tijekom četrdeset godišnjeg rada uradio je preko 400 glazbenih produkcija, i zasluženno primio značajna priz-

nanja i nagrade za svoj umjetnički rad. Važno je napomenuti da je bio profesor i rukovodilac Muzičke škole u Tuzli i profesor Muzičke akademije u Sarajevu, a od 1990. je član HKD "Napredak".

Na repertoaru Koncerta bili su zastupljeni stari majstori, hrvatski skladatelji, složena polifonija i harmonija, te umjetničke vrijednosti, koje ne trpe vremenske, nacionalne ni druge ograničenosti.

Solo sopran bila je Ivana Ivaković, učenica Muzičke škole u Tuzli, koja će sigurno, uz konstantan rad i dobru stručnu pomoć, postići izvanredne rezultate u svijetu. Klavirska pratnja,

kao uvijek do sada, izvanredne Zrinke Andrejaš. Dirigent Mješovitog zbora bila Evica Cerić, a u Ženskom pjevačkom zboru prof. Mirko Dušek, koji je i autor aranžmana.

Kristalna dvorana nije mogla primiti sve one koji su željeli prisustvovati Koncertu. Slušatelji su ovaj nastup renomiranih zborova i umjetnika, popratili dugotrajnim pljeskom i tražili su "bis". U programu Hrvatskog kulturnog društva "Napredak" i naših renomiranih umjetnika ima još mnogo toga što ovaj naš grad treba.

J. N.

Tuzlanski mediji

VAPAJ "FRONTA SLOBODE"

Tragične su i teške posljedice dvogodišnjeg rata u Bosni i Hercegovini. Stradali su ljudi, njihova dobra ali institucije kulture, bogomolje, muzeji, galerije, mediji...

Posljedice dvogodišnje agresije na Bosnu i Hercegovinu osjetila je i novinsko-televizijska kuća "Front slobode". Nakon 50 godina, 31. siječnja 1994. zbog nedostatka novinskog papira i ostalog repromaterijala, prestao je izlaziti istoimeni list, a TV Studio ne emitira program, jer je gradska vlast oduzela kompletnu studijsku opremu i stavila je u funkciju državne TV. kaže se između ostalog u apelu što ga je novinska kuća "Front-slobode" ovih dana uputila novinskim i TV kućama širom Europe i svijeta, i međunarodnim organizacijama koje mogu pomoći u ovom odsudnom trenutku.

U apelu se dalje kaže: I novina "Front-slobode" (pokrenut 7. sudenog 1943 godine, znači u 2. svjetskom ratu) i TV stanica (stvorena neposredno pred ovaj rat) nezavisni su mediji čija je programska i urednička politika utemeljena na borbi za demokraciju, pravnu državu, ljudska prava prema standardima demokratskih zemalja širom svijeta, i na očuvanju multinacionalnog, multikulturalnog i multireligijskog koncepta života. Obratim vam se ovim pismom očekujući da nam u najtežim trenucima pedesetogodišnjeg postojanja informativne kuće "Front-slobode", pomognete. Vaša donacija može biti papir za novine, offset-ploče, a za TV stanicu studijska oprema. Trideset dva zaposlena u oba informativna medija, biće vam neizmerno zahvalni, kaže se u apelu evropskim medijim i kolegama, upućenom iz "Fronta-slobode", kojeg je potpisao direktor Sinan Alić.

Hrvatski dom

Tribine o Ustavu

Nedavno su u organizaciji Hrvatskog doma priredjene dvije veoma posjećene javne tribine na temu *Ustav federacije Bosne i Hercegovine*. Najprije je javna tribina održana na Husinu, a prisutnima su govorili Tomislav Ljubić, dr. Jozo Budimir i Boris Ferković. Najviše interesiranja i pitanja bilo je o rješenjima u Ustavu u svezi sa obrazovanjem, zaštitom ljudskih prava, te funkcioniranja i nadležnosti općinskih vlasti.

Nedugo nakon Husina, priredjena je i javna tribina u Lipnici, koja je također bila dobro posjećena. Osim profesora Jozu Budimira, ustavne odredbe tumačili su mr. Stjepo Pranjić i Tomislav Ljubić. I ovom prilikom ispoljen je gotovo identičan interes za pojedina ustavna rješenja, posebno ona koja reguliraju pitanje privatnog vlasništva izbora vršilaca visokih javnih funkcija u federaciji i kantonima. Osobito pozornost privukla su objašnjenja o suženoj nadležnosti općina, koje federalnim ugovorom gube neke prerogative državnosti koje su ranije imale.

Pismo kraljice Katarine Kotromanić djeci

Mojoj ljubljenoj i dragoj djeci

Tko je mogao pomisliti da mi je Svevišnji odredio najniju sudbinu koja može zadesiti jednu majku, da izgubi i nikada više ne vidi svoju djecu. Saznavši za tužnu i nesretnu vijest da ste u rukama strašnog dušmana, majka vam je od tuge i boli pala u posielju i od toga se do dana današnjeg nije oporavila. Mene je dušmanin zatekao u Kozigradu, gdje smo svi tako rado boravili. Kako sreće da ste i ovaj put bili sa mnom. Izbjegli bi ste strašnu sudbinu u koju ste, ne svojom krivnjom upali. Majka vam je uspjela izbjeći dušmanin iz grada i zato sam se spasila, ali to me nije učinilo sretnom. Pa kako bih mogla bez vas, kako da podnesem surovu stvarnost da vas je majka izgubila. Mila moja Katarina, mili moj Sigismunde, gdje ste vi sada i kako vam je, u čijim ste rukama, kako je dušmanin postupio s vama. Je li vam nanio bol? Kako će vam biti kad budete rasli daleko od svoje majke i svoje zemlje. Dragi moj Sigismunde učini sve da pokažeš da si Kotromanić, kojima po Božjoj pravdi pripada čas i slava ma gdje da su. Ako ikada budeš u prilici vratiti mi kosti i sahrani uz vašeg oca, mog muža, u grobnicu Kotromanića na Bobovu. Nek smo, barem mrtvi, na okupu. Ostajte mi zbogom draga djeco moja. Ljubi vas i grli vašu tužnu i nesretnu majku koja liježe u grob slomljena srca za vama i nesretnom nam zemljom.

(Preneseno sa RTBiH uz pomoć Washingtona)

Privlačna snaga križa

Evangelist Ivan zapisao je Isusovu riječ: "Kao što je Mojsije podigao zmiju u pustinji, tako mora biti podignut Sin Čovječji, da svatko tko vjeruje u njega ima život vječni." (Iv 3, 14sl). Tko znađe je li tko od Isusovih slušatelja odmah shvatio značenje tih riječi. Je li ikome sinulo pred očima što znači paralela s Mojsijem u pustinji? Naime, na putu Izraelaca kroz pustinju prema obećanoj zemlji veliko zlo su bile zmije otrovnice od kojih su mnogi umirali. Bog je zato zapovijedio Mojsiju da napravi zmiju od mjedi i da je podigne pred narodom. Nitko tko je bude gledao, vjerujući u Božju zaštitu, neće stradati. Ta mjedena zmija trebala je značiti pobjednu snagu vjere u Boga.

Polazeći od toga Isus ima pred očima svoj križ i želi reći: Kad budem voljom grešnika podignut na križ i moralnom ostaviti svoj život - kako god to bilo neshvatljivo za našu ljudsku logiku - za sve koji vjeruju bit će to obećanje vječnog života. Drugom zgomom Isus je još optimističiji: "Kad budem podignut na križ sve ću privući k sebi." (Iv 12, 32). Događaji koji su se zbili poslije toga nisu potvrdili da je ta Isusova riječ bila shvaćena. Dok je nosio križ na Kalvariju, u blizini nije bilo ni jednog prijatelja da mu pomogne. Kao da su svi odjednom zaboravili njegovu riječ: "Ako, dakle, tko želi ići za mnom, neka se odreće samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka me slijedi!" (Mk 8, 34).

A onda tu, na Kalvariji, u samom času Isusove smrtne agonije, počelo se ostvarivati njegovo proroštvo. Križ je pokazao svoju snagu i privlačnost. Mučnu šutnju golgote narušila je najednom vapajuća molba jednog od raspetih razbojnika: "Sjeti me se kad dođeš u svoje kraljevstvo!" Bio je to prvi čovjek koga je Raspeti privukao sebi, prvi čovjek koji se pomirio sa svojim križem i umirući pobijedio smrt. Isus ga nije ni jednog časa ostavio u neodumici: "Još danas bit ćeš sa mnom u raj", bio je odgovor pun sigurnosti i utjehe, odgovor kojim je očaj smrti pretvoren u sigurnost umiranja s vjerom.

Ivan Dugandžić

Novosti u programu Radio-Tuzle

Ponovno emisija za Rimokatolike

U nedjelju 15. svibnja 1994. godine ponovo su krenule emisije za Rimokatolike u programu Radio-Tuzle, a emitirace se nedjeljom u 12,30 sati. Prethodno su te emisije započele sredinom 1992. godine kada su se "demokratske promjene" dobro započele dokazivati snagom oružja. Tako je ciklus emisija tekao do dana kada su demokratske promjene došle u pitanje, a to je početkom 1993. godine, kada se posvađale dobri i loši Bosanci, iliti Bošnjani.

Slično je bilo i sa vjerskim emisijama za Rimokatolike na Okružnoj televiziji, na radiju su se ispričali zbog redukcija struje, pa koga će izbaciti iz programa, nego po soc-ativističkoj inerciji emisiju za vjernike. Na televiziji rekoše da zbog blokade nemaju dovoljno video-kazeta.

Blokada je, hvala Bogu prestala, pa ćemo nakon Radija možda koji časak dobiti i u TV emisijama RTV Okruza.

H. G.

Donja Dragunja

PROSLAVLJEN DAN ŽUPE

Dvanaestog svibnja u župi Donja Dragunja, priredeno je misno slavlje, povodom svetog Leopolda Mandića, patrona ove župe. Misno slavlje predvodio je fra Petar Matanović, a u slavljeničkom programu učestvovao je i Zbor Crkve svetih apostola Petra i Pavla iz Tuzle. Ovaj dan u Donjoj Dragunji okuplja veliki broj vjernika, a tako je bilo i ova put, premda je bio radni dan, i vrijeme proljetnih radova. Također, na svečanosti su učestvovali i župnici okolnih župa, iz kojih je ovaj put bio i veći broj gostiju, rodbine i prijatelja stanovnika Donje Dragunje.

Povodom, 15. svibnja, Međunarodnog dana obitelji

Priopćenje UNHCR-a

"Generalna skupština organizacije Ujedinjenih nacija, odlučila je da se od 1994. godine, 15. maj slavi kao Međunarodni dan porodice. Međunarodni dan porodice je ustanovljen kao dragocjena prilika da se probudi svijest o svim pitanjima vezanim za porodicu, koja predstavlja osnovnu jedinicu Društva.

Na žalost, sve porodice neće biti u prilici da slave svoj dan, posebno u Bosni i Hercegovini, gdje su mnoge porodice bile i još uvijek su odvojene zbog rastnih djestava. Ljudi pate, jer sretna porodica je osnova za sretan život.

UNHCR, kao vodeća agencija Ujedinjenih nacija na ovoj regiji, pokušava da pomogne stanovnicima i da, koliko je to moguće olakša njihov svakodnevni život. U saradnji sa organizacijom "Naša djeca", pedagoškim institutom i centrom za socijalni rad, UNHCR će biti sponzor prijema za djecu u Centru za socijalni rad, a u čast porodica koje žive na opštini Tuzla.

UNHCR će takođe, u saradnji sa lokalnim i međunarodnim nevladinim organizacijama i regionalnim Pedagoškim institutom, biti sponzor takmičenja Literarnog stvaralaštva i obezbijediti nagrade za pobjednike.

UNHCR takođe poziva lokalnu i regionalnu zajednicu, da se pridruže proslavi međunarodnog dana porodice, da prouče potrebe porodica i pokušaju pomoći koliko god je moguće.

Generalni sekretar Ujedinjenih nacija je rekao: "Porodica ujedinjenih nacija odaje priznanje svim porodicama svijeta."

Hrvatski književni jezik

Hrvatski jezik u sendviču

Jezik Hrvata postao je zadnjih mjeseci hit-tema zagrebačkog tiska koja se, po mnogima, politizira površno i kampanjski. Inače, u jeziku 4,5 milijunske populacije više je razlika nego među 150 milijuna Rusa. Kako spriječiti amaterizam u jezikoslovlju?

Rasprava o jeziku, čini se, nikad dosta. Štaviše, u Hrvatskoj je jezik postao tema o kojoj se nerijetko politizira površno i kampanjski, jer kako u tisku primjećuju istaknuti lingvisti, amateri su se upleli u jezikoslovlje.

Dobro je znano da je jezik jedno od glavnih obilježja etničkog i kulturnog. Njime se izražava i jedno i drugo. Zato se zatiranjem jezika najlakše i potire i jedno i drugo. To ujedno objašnjava zašto je jezičko pitanje i političko. Treba se, uostalom, sjetiti koliko je u hrvatskoj povijesti trajala borba za bogoslužje na hrvatskom i kako su njemački, talijanski, mađarski i drugi tuđinski jezici u pojedinim razdobljima služili interesima stranih sila.

Dileme oko jezika

Danas je u Hrvatskoj mnogo nepotrebnih dilema oko jezika - kako pomalo ironično komentira Suzana Markobrada u "Danas-u". Škole, mediji, "obični" govornici pitaju se znaju li govoriti: je li pravilno tramvaj ili munjovoz, sport ili šport, djelatnik ili radnik? Čeka se odgovor od "nadležnih", a ko je, zapravo, taj koji propisuje šta je ispravno, a šta nije?

U Zavodu za školstvo direktor Antun Kunčarić ističe da još nema utvrđene jezičke politike na razini države, pa su sve promjene u hrvatskom djelu onih koji udžbenike kreiraju i odobravaju. Upravo se u ovoj ustanovi pripremaju novi programi i udžbenici hrvatskog za osnovne i srednje škole u kojima se hrvatskom vraća njegovo hrvatstvo.

Oglasio se i uvaženi stručnjak prof. dr Ivo Pranjković, pročelnik Odsjeka kroatistike zagrebačkog Filozofskog fakulteta, koji je mišljenja da se promjene društvenih odnosa, kao i uvijek moraju odraziti i u jeziku, ali da tu promjene ne smiju biti brojne i radikalne. To bi ometalo komunikaciju, unosilo zabunu i nesigurnost. Na prisutnu težnju ka purizmu ovaj lingvista reagira upozorenjem da se bez tuđica ne bi moglo razgovarati, jer su one istisnule nekadašnje hrvatske riječi, ili ih hrvatski nije ni stvorio. Budući da je puristička tradicija u hrvatskom jeziku jaka, ostali pritisici nisu dali rezultata, to se nema šta mnogo čistiti.

Prof. Pranjković je mišljenja da će se stvorena atmosfera preosjetljivosti i iritiranosti vremenom slegnuti, te da je dobro da pri vlasti nema tijela za jezička pitanja, jer jezičko pitanje vidi ponajprije kao pitanje struke, a ne politike.

Nedavno su se pojavili i prijedlozi za uvođenje kajkavskog kao osnove za standardizaciju hrvatskog jezika. Mnogi lingvisti odredili su se negativno prema tom prijedlogu, smatrajući ga besmislenim i smiješnim.

Kajkavski od XIX stoljeća nije više književni jezik. Izbor iliraca - štokavski - je ispravan, smatraju i stoga što je najlakše naučiv za govornike ostalih hrvatskih dijalekata. Ima i mišljenja da je ikavsko narječje trebalo uzeti kao osnovicu za standardizaciju, jer je iekavsko rijetkost u Hrvatskoj.

"Čisti" hrvatski nije starinski

Da dijalekti hrvatskog nestaju, kao i sami Hrvati s nekih prostora, svjedoči predstojnika Zavoda za hrvatski jezik, Mijo Lončarić. Taj Zavod izradio je projekte proučavanja dijalekata i govora hrvatske manjine diljem svijeta, a još od ranije se zalaže za izradu rječnika i dobre gramatike hrvatskog jezika. Lončarić smatra da je smiješno čistiti hrvatski samo od srbizama, a ostavljati turcizme (čarape, čekić, sat), germanizme (šporet, firange itd.) ili talijanizme opjevane i na splitskom festivalu. Ti jezici nisu uticali samo na leksiku, nego i na morfologiju i sintaksu. Ovaj lingvista naglašava da u jeziku četiri i po milijuna Hrvata ima više razlika nego među 150 milijuna Rusa. Na žalost, svi ti govori međusobno percipiraju kao između sebe udaljeni i strani.

U tisku nisu rijetki prigovori Službi za jezik Hrvatske radio-televizije - uglavnom se odnose na zagrebački izgovor HRT-ovih poslanika. Sve to govori da su se zasada uglavnom promijenili nazivi zavoda, odsjeka, javnih poduzeća i ustanova - svi su pridodali pridjev hrvatski, ali da se time ukupna razina komunikacije nije promijenila. I dosad su neki smatrali, po riječima Mrkobrade, da se rađaju s gramatikom, a izgleda da će i odsad. "Od cijele buke koja se oko jezika digla, hrvatski još nije profitirao. U svemu tome neće pomoći ni oni koji jezikom vitlaju kao mačem".

Pravi put u jezičke promjene je poticanje stvaralaštva na hrvatskom, i kovanje novih termina na materinskom jeziku koji su sposobni izraziti nove spoznaje. Stvaranje uslova za to omogućit će podizanje vlastite kulture i jezika na višu razinu. U tom smislu štetne su floskule o "čistom hrvatskom" koji se poistovjećuje s nekakvim starinskim hrvatskim jezikom.

A. UZUNOVIĆ

Naši narodni običaji Tetoviranje

Kada je riječ o tetoviranju kod Hrvata, onda se ustvari radi o narodnom običaju koji je prisutan uglavnom kod Hrvata srednje Bosne. U nekim krajevima tetoviranje se zadržalo samo simbolično da se zadovolji formi, na taj način da se istetovira samo jedan križić na ramenu ili na nekom drugom dijelu ruke. U najvećoj mjeri i u najjeftinim oblicima tetoviranje se sadržalo kod hrvatskog stanovništva u dolinama Lašve, Rame i u Sutjesko Vareskom kraju. Dakle, ono je najviše zastupljeno na područjima najjačeg katolicizma i razvijene hrvatske nacionalne svijesti.

Tetoviranju se uglavnom ruke, a rjeđe prsa. Kod žena je tetoviranje obilnije, nego kod muškaraca, kod kojih je obično po jedan križić na mišici desne ruke. U svim ovim krajevima tetoviranje se označava kolektivnim nazivom "križ" ili "križevi".

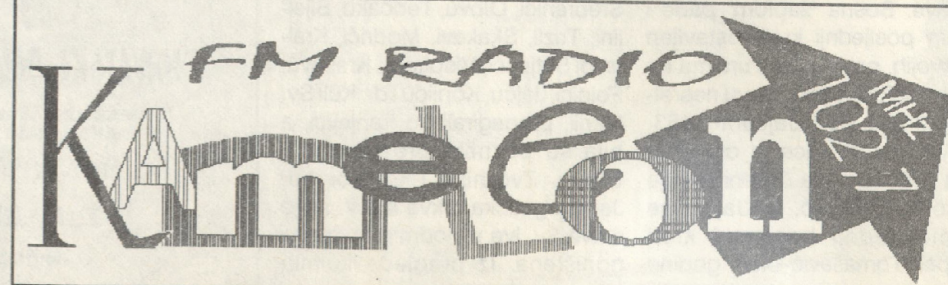
Običaj tetoviranja ili "bockanja križeva" obavlja se za vrijeme Korizme (Blagovijest, Cvjetna nedjelja, Velika tjeđan). Najprije se nacrtaju željeni ornament na koži tupim krajem igle, zamočenom u crnilo priredeno od čadi. Zatim se šiljatom krajem igle bocka, dok ruku ne oblije krv. Poslije se tetovirano mjesto omota voštanim papirom. Drugi dan se može rana oprati hladnom vodom.

Dugo vremena bilo je uvriježeno mišljenje u ovim hrvatskim krajevima da je tetoviranje oznaka po kojoj se katolici raspoznavaju. Nije na odmet napomenuti da pamtim nekoliko izvornih kazivanja starijih ljudi iz ovih krajeva, kako im je istetovirani križ za vrijeme rata ili u logoru spasio živote. U Sutjeskom i Vareskom kraju vladala vjerovanje da taj običaj ima svrhu da prepriječi odmetnuće od vjere.

U osnovi svih vrsta i formi ornamenta kod tetoviranja je simbol križa, odnosno on je sastavni dio svih ornamenta koji mogu biti kao ograda, narukvica, klas, grančica, zvezdica, sunce, i dr. Križ je drevni ornamentalni motiv u tetoviranju Hrvata srednje Bosne, gdje možemo i tražiti razloge što se je tetoviranje do danas održalo. Istraživanje ovoga običaja, odnosno njegovog postanka, kao i ostalih elemenata u vezi sa tim je znanstveno-etimološki problem. Vjerojatno je da ono ima svoje korijene u staroslovenskoj mitologiji.

Izuzetno pomodna tetoviranja, i tetoviranja suvremene motivacije kao što su idolopoklonstvo i idolatrija, pripadnici drugih vjera se nikada nisu tetovirali. Treba napomenuti da se je ovaj običaj zadržao i kod Albanaca aktolika u okolici Prizrena, Đakovice i Peći. Iako ovaj običaj nema nikakve veze sa praktičnim kršćanstvom, duhovni pastiri naših krajeva su taj običaj tolerirali čineći mu ustupke kao tradiciji duboko usadenoj u dušu naroda.

M. FRANKOVIĆ

Povijest

Kršćanstvo srednjovjekovne Bosne

Ruševine starih bosanskih crkava jasan su putokaz da je kršćanstvo na području današnje Bosne i Hercegovine obnovljeno po zapadnim misionarima iz Dalmacije. U Dalmaciju su došli prvi vjerovjesnici brigom rimskih papa, da krste mladi hrvatski narod.

Nastavak iz prošlog broja.

Franjevci dolaze u Bosnu 1291. godine. Franjevački samostani su po cijeloj Bosni, posebno po Usori i Soli. Oni nestaju u XV. i XVI. stoljeću, dok se u Srebrenici održao skoro do 1700. godine. Procvat misionarske djelatnosti franjevača počinje dolaskom generala reda Gerarda Eudesa u Bosnu 1339. godine i otvorenim pristupom bana Stjepana II. Kotromanića radu za katoličku crkvu. U Bosni se osniva franjevačka kustodija (1340) na čelu sa blaženim Peregrinom Saksoncem, sa sjedištem u samostanu Svetog Nikole na Milama kod Visokog. Bosanski krstjani masovno prelaze na katolicizam i na njegova krštenja. Gotska crkva Sv. Nikole je podignuta od bana Stjepana II. Kotromanića. U njoj je krunjen prvi bosanski kralj Stjepan Tvrtko I. (1377). Kasnije će se bosanski kraljevi sve više povlačiti u tvrđi Bobovac i Kraljevu Sutjesku. Nakon 50 godina od osnutka bosanske kustodije, koja je već tada uzdignuta na vikariju, ima sedam kustodija s 36 samostana, ne samo u Bosni, nego i u Ugarskoj, Rumunjskoj i Bugarskoj.

Razrovana političkim i vjerskim borbama pada Bosna kao zrela jabuka u krilo sultanu. Bosanski patareni su znali i ranije pozivati Turke kao svoje saveznike u Bosnu. Kad u Bosnu dolazi u velikom ratnom pohodu, sultan Mehmed II. el. Fatih, osvajač Carigrada, otvara mu zapovjednik neosvojivog Bobovca vrata tvrđave. Bosna "šaptom" pade i njezin posljednji kralj, ostavljen od svojih, predaje se Turcima na vjeru, ali Turci sijeku glavu nesretnom kralju pod Jajcem 1463. godine. Grad Jajce je osnovao prije 1400. godine čuveni Hrvoje Vukčić-Hrvatinić. U Jajcu se krunio zadnji bosanski kralj Stjepan Tomašević 1461. godine

krunom, koju je poslao papa Pio II.

U najstarijoj vjerskoj povijesti Bosne, misionari su bili uvijek i kulturni radnici. Oni su gradili i crkve, a stil starih bosanskih crkava nas upućuje na Zapad. Vjeroispovjesnici su za sobom ostavljali tragove, koje i danas razabiremo. Nađen je pektoral, prsni križ iz VII. ili VIII. stoljeća u Ričici kod Kaknja. Isti takav križ je nađen u ruševinama starokršćanske bazilike u Jabuci kod Uskoline na Drini. Kopača iz VIII. stoljeća je nađena u Gornjim Vrkljanima kod Ključa. Zatim, tu je crkva u Vrutcima (Vrelo Bosne) iz IX. stoljeća, ukrašene crkve sa starohrvatskim pletrom iz IX. stoljeća. Iz XI. stoljeća u Rogaćima kod Blažuja pronađena je šestoapsidalna crkva s prekrasnim - ranoromaničkim ciborijem, zatim crkva i reljef Bogorodice sa Vidoštaka kod Stoca. Nalazi iz IX-X. stoljeća Gorica kod Grude, Livna, Vrba i dr. Već je u IX. i X. stoljeću prisutna crkvena organizacija zapadnog franačkog tipa. Od sredine XI. st. u Bosnu se uvodi romanički stil, koji će potrajati do XIII. st. Najljepši spomenik bila je crkva na mjestu kasnije Skender-pašine tekije u Sarajevu. Prvotna crkva na mjestu franjevačke crkve Sv. Marije u Jajcu, romanička crkva Kolunić kod Bos. Petrovca, stoje kao živi svjedokavnog prisustva starog hrvatskog plemena Kolunića. Od sredine XIII stoljeća udomaćuje se gotički stil. Njegovi propagatori bili su dominikanci i franjevci. Tu spada i katedrala Sv. Nikole u Milama, podignuta 1340. i 1350. te crkve u Zvorniku, Srebrenici, Olovu, Teočaku, Bijeljini, Tuzli, Skakavi, Modrići, Kraljevoj Sutjeski, Visokom, Kreševu, Fojnici, Jajcu, Konjicu i dr. Kult Sv. Mariji, propagirali su franjevci, a bila su poznata prošteništa u Olovu, Zvorniku i Gradovrhu. Jedina gotička crkva iz XV. st. je crkva Sv. Ive u Podmilačju, sada poništena. Iz pregleda kulturnih

spomenika valja istaći pojavu stećaka. Umjetnost stećaka je duboko religiozna predskolastička umjetnost, koja je u specifičnim prilikama u Bosni i Hercegovini produžila svoj život u duboko doba gotike. Cvate od druge pol. XIV. do konca XV. st. i zadržala je romaniku kao svoj likovni izraz. Javljaju se i pojedinačni slučajevi rane renesanse: kameni krucifiks sa Glamočkog polja (XV. st.), Toranj Sv. Luke, simbol Jajca, iz 1461. u cjelini djeluje kao romanička tvorevina, ali brojni vijenci odaju renesansni karakter. Sačuvani su ostaci brojnih starih kršćanskih crkava i crkvice po Bosni iz vremena nakon doseljenja Hrvata. Te stare kršćanske crkve su sagrađene na rimskim ruševinama ili blizu naseobina. Kamenje s rimskih građevina je služilo kao građevni materijal tih starih crkava. Od neobične važnosti je proučavanje stila u staroj crkvenoj arhitekturi i dekorativnoj umjetnosti. Temeljni motiv starohrvatske ornamentike jest pletenica ili pletenac.

U pogledu crkvene umjetnosti i dosljedno prvih vjerovjesnika, cijelo područje današnje Bosne od Dinarskih planina do Drine bilo je jedinstveno; ono je imalo u crkvenom pogledu jednaku sudbinu i jednaku prošlost, koja ga je vezala s katoličkim Zapadom i hrvatskom Dalmacijom. Područje hrvatske pleterne ornamentike se podudara s hrvatskim etničkim teritorijem. Hrvatska kršćanska

kultura se protezala u neko doba od Jadrana do Drine.

Ruševine starih bosanskih crkava jasan su putokaz da je kršćanstvo na području današnje Bosne i Hercegovine obnovljeno po zapadnim misionarima iz Dalmacije. U Dalmaciju su došli prvi vjerovjesnici brigom rimskih papa, da krste mladi hrvatski narod. To nam svjedoči Porfirogenet i Toma Arhidakon.

Današnja Bosna je primila kršćanstvo od zapadnih, latinskih misionara, samo nešto kasnije od ostalih hrvatskih zemalja. Prvotna Crkva na bosanskom tlu bila je zapadnog obreda s latinskim kao bogoslužnim jezikom. Spadala je pod splitsku metropolu.

Sigurno je da su Hrvati prihvatili staroslavenski jezik u službi Božjoj početkom X. stoljeća. Promijenivši liturgijski jezik, nisu promijenili obred. Oni ostaju i dalje zapadnog, rimskog obreda sa staroslavenskim jezikom u službi Božjoj. Iz Hrvatske se širi glagoljica i na područje današnje Bosne, kako se nekad širilo i kršćanstvo. U Bosni se glagoljica zadržala kraće vrijeme, te ustupila mjesto mlađoj praktičnijoj ćirilici, koja doživljava svoju posebnu bosansku redakciju, koju su s pravom nazivali **BOSANČICOM**. Bosna je ćirilicu preradila, ukrstila i oplodila s glagoljicom, što je predstavljalo znatan intelektualni napor i samostalnost.

J. N.

HDZ

HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA TUZLA

IZVJEŠĆUJE ČLANOVE I SIMPATIZERE DA TAJNIŠTVO STRANKE RADI SVAKIM RADNIM DANOM OD 8-15

Dodite mi Vas očekujemo u "Mobiliji"

Tel. 238-983 i 239-477

OPĆINSKI ODBOR HDZ TUZLA

Znameniti, pomalo zaboravljeni stvaratelji

Dr. Tugomir Alaupović

Alaupović je ostao dosljedan svojim humanističkim opredjeljenjima. "Jer kamo ćemo doći ako ostanemo po starom? Gdje nam je nada, uzdanje, budućnost? Zar u mržnji? Zar u narodnom razdoru? Zar u bratskoj krvi?"

Direktor Gimnazije u Tuzli dr. Tugomir Alaupović bio je eminentna ličnost, čiji je dolazak primila sa simpatijama sva ondašnja tuzlanska javnost. Bio je čovjek tihe dostojanstvenosti, a jake volje i akcije, sigurne ruke, čovjek koji je znao što hoće. Radio je hrabro, smišljeno i mudro. Pun takta i nježnosti, odmjerivosti, nepristranosti, uspio je unijeti trpeljivost i mir u srca, kako učenika tako i njihovih roditelja, a i ostalog rodoljubivog građanstva. Optužen je za veleizdaju u takozvanom tuzlanskom procesu i suspendiran 1915. godine. Oslobođen optužbe, umirovljen i interniran u Franjevački samostan u Sarajevu. Od 1917. obavlja poslove tajnika Matice hrvatske u Zagrebu. Poslije rata obavljao je različiti i mnogostrane dužnosti i poslove. Za svoj izuzetno požrtvovan rad dobio je visoka priznanja. Umro je 1958. godine u Zagrebu.

Tugomir Alaupović je aktivno sudjelovao u političkom i kulturnom životu Hrvata u Bosni: radio je na organiziranju kulturno-prosvjetnih društava "NAPREDAK" i "TREBEVIĆ" i političke organizacije "Hrvatska narodna zajednica".

U "Davnim sjećanjima" nadahnuto, s puno poštovanja i ljubavi u prizivku drage i prijateljske riječi piše o svom druženju sa pjesnikom Silvijem Strahimirom Kranjčevićem, na određen način svojim pjesničkim uzorom. U posveti "Travničke hronike" koju je poklonio svom nekadašnjem profesoru iz Sarajevske gimnazije, Ivo Andrić je vrlo nadahnuto i toplo pisao svom učitelju

kao uvijek odani dak i zemljak.

Svoj arhiv zavještao je Franjevačkoj gimnaziji u Visokom.

iskrene, umjetnički nadahnuto

ispjevane lirске ispovijesti..."

Od posebnog značaja je

Tugomir Alaupović bio je pjesnik, pripovjedač, književni povjesničar i kritičar, kulturni i prosvjetni radnik i političar. Rodio se 1870. godine u Docu kraj Travnika. Osnovnu školu je učio kod franjevača u rodnom mjestu a gimnaziju u Travniku, Sarajevu i Zagrebu. Studirao je slavistiku u Zagrebu i Beču 1894. godine. Iste godine je započeo nastavničku službu na Velikoj gimnaziji u Sarajevu. Predavao je maternji jezik, latinski i grčki, te fizozofiju, a 1910. godine povjerena mu je uprava Velike gimnazije u Tuzli.

O njemu Ante Koroušić, između ostalog, kaže: "Život i djelo Tugomira Alaupovića prožeti su ljubavlju prema čovjeku, a misao o zajedništvu naših naroda, osnova je njegovog književnog, kulturnog, povjesnog i političkog djelovanja. Pišući u duhu usmene književne tradicije za koju je neraskidivim sponama vezan još iz djetinjstva, isticao je svim bićem težnju ka uklanjanju nacionalne i vjerske razjedinenosti, i međusobnog nepovjerenja, naročito u Bosni i Hercegovini. Razmišljanja o životu, o sudbini i čovjekovom mjestu u prirodi, te sjećanja na zavičaj i djetinjstvo drage su i

posebna bogata Alaupovićeva prepiska zavještana Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom. Pisma nam otkrivaju veliki broj poznatih i nepoznatih ličnosti sa kojima je surađivao na polju književnosti, prosvjete, kulture i politike ili su to ipak bile bliske prijateljske i obiteljske veze. Pišu mu, između ostalih: Ivo Andrić, Ivo Vojnović, Dinko Šimunović, Safet Bašagić, Hamdija Kreševljaković, Josip Kosor, Ivo Velikanović, Ela Kranjčević, Dr. Ivan Ribar, Rikard Katalinić - Jeretov, Viktor Car Emin, Slavko Batupić, Đuro Arnold, Mihajlo Pupin, fra Eugen Matic, fra Julijan Jelenić, fra Augustin Čičić, fra

Rastislav Drlić i mnogi drugi.

Alaupović je ostao dosljedan svojim humanističkim opredjeljenjima. "Jer kamo ćemo doći ako ostanemo po starom? Gdje nam je nada, uzdanje, budućnost? Zar u mržnji? Zar u narodnom razdoru? Zar u bratskoj krvi?"

Za kraj, njegove riječi: "Od Kulina bana i njegovih dobrih dana, duga je, mučena i teška prošlost ovog našeg nesretnog zavičaja, naše Bosne i Hercegovine. Prolazile, i krvirile se vojske, morile kuga i glad, rasipao se narod, ostavljao djedovske domove i pragove. Mučile nas i trle vjerske borbe i smetnje svake ruke. Ali, da ćemo doživjeti još i danas ovako strašna i krvava vremena, da će se potocima proljevati bratska krv, paliti i razvaljivati sela i gradovi, raznositi i ništiti i ono malo blaga, što tuđinske gladne ruke nisu stigle da odnesu - to nije ni najbolesnija ni najotrovnija fantazija zamisliti mogla, da će se dogoditi. A dogodilo se je i događa se..."

Alaupović je i danas aktuelan, završimo opet njegovim riječima: "NAŠ SVIJET VODILA SU DVA IDEALA: POŠTEN RAD I ČUVANJE PLEMENITIH TRADICIJA NAŠE BOSANSKE PROŠLOSTI."

Pripremio: J. N.

Franjevačka klasična gimnazija u Visokom

Samo jedno mjesto na svijetu se zove Dom

HRVATSKA MLADEŽ

SRETAN KURBAN BAJRAM

svima koji mu se raduju

redakcija HG

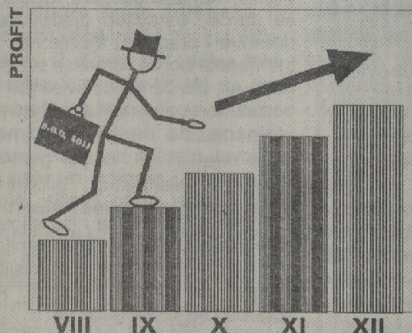
SURAĐUJTE U SVOM LISTU

 Hrvatski Glasnik

D.O.O.

SOLI

DRUŠTVO SA OGRANČENOM ODGOVORNOSTI
ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU
"SOLI" TUZLA

Ul. Mije Keršovca 26 75000 Tuzla
Tel. centar: 075 210 222, 236 326, 232 221

NAŠE ODLIKE SU:
ZNAJANJE, POSLOVNOST, SIGURNOST
NAŠA I VAŠA ORIJENTACIJA U
BUDUĆNOST

Krajnje je vrijeme da prevedete
vaše dokumente na engleski
jezik

32 - 357

**EURO
STAN**

PROIZVODNO USLUŽNO PREDUZEĆE

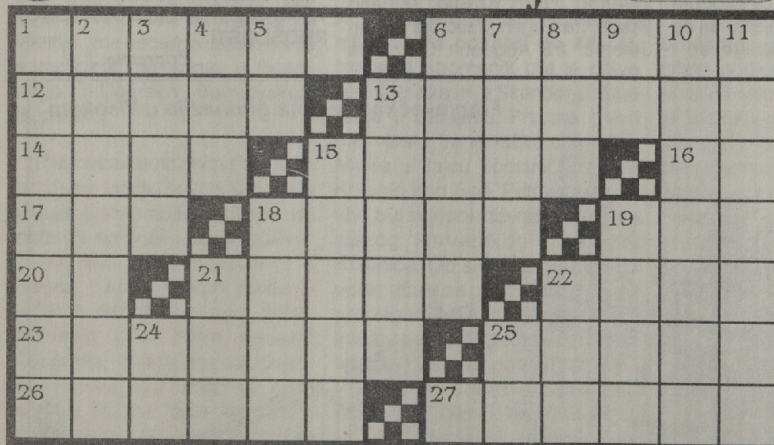
75000 TUZLA, MATIJE GUPCA 48
TEL, FAX 075 / 32 335, 234 455

Adresa: 75000 Tuzla, Rudarska 72

Telefoni: 75000 21 59 67 Tehn. sekretar i Fax
23 78 98 Komercijala
21 63 69 Direktor
21 44 79 Restoran "Galerija"

Glasnikova križaljka Br.18

Robert Štraus

VODORAVNO: 1. motiv, podsticaj, 6. sporedni proizvod šećerane, 12. Armenski pisac Arutjanjan, 13. vrst gustih oblaka, 14. pamučna tkanina, 15. čovjek iz Vinodola, 16. grčko slovo, 17. rijeka na Bajkalu, 18. proždrljive, 19. paklina, smola, 20. nota solmizacije, 21. književnica Brlić-Mažuranić, 22. Austrijski skladatelj, Rudolf, 23. jednorotkinja, 25. kemijski element, 26. strmina, 27. fotografski aparat
USPRAVNO: 1. Tropska biljka, 2. zemlje istočno od Europe, 3. starica, 4. tamnica, 5. rimski broj: 501, 6. vrst voćke, dud, 7. otok u Tihom oceanu, 8. morska riba, 9. žuta boja za tkanine, 10. mjesto na otoku Braču, 11. stara država u Aziji, 13. grad na Aljaski, 15. žensko ime, 18. stupa, mužar, 19. mlado domaće životinje 21. rijeka u Bjelorusiji, 22. indijski političar, Džagdzivan, 24. rijeka na Dalekom Istoku, 25. prijedlog

RJEŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

VODORAVNO: 1. KORANA, 6. POŠTAR, 12. AKITA, 13. TORONTO, 14. TUKA, 15. MARAT, 16. RS, 17. ALA, 18. RABAH, 19. DIP, 20. NA, 21. KARAT, BOBI, 23. ARSENIK, 25. VILJUI, 26. CITRON, 27. MAČETA

USPRAVNO: 1. KATANAC, 2. OKULARI, 3. RIKA, 4. ATA, 5. NA, 6. PORAZ, 7. ORAH, 8. ŠOT, 9. TN, 10. ATRIBUT, 11. ROSPIJA, 13. TABAK, 15. MARIN, 18. RANO, 19. DOLJE, 21. KER, 22. BIČ, 24. ST, 25. VA

 Hrvatski Glasnik
Informativno politički dvojednik

• Glavni i odgovorni urednik: mr. Ljubomir Aždajić • Osnivač i izdavač: HKD "Napredak" • Redakcija: Ozrenskog odreda bb Tuzla, tel. 23 69 81, Fax 23 13 50 • Tehničko uređenje i priprema: Hrvatski Glasnik
• Tisak: "INZIO" • Žiro račun kod Kreditne banke DD Tuzla: dinarski: 807020-0/7521-55-00082-3, devizni: 72700-0/7521-07-00008-0 • Cijena za inozemstvo 3 DEM